

Hind 40 senti.

G
MAM
BER
G

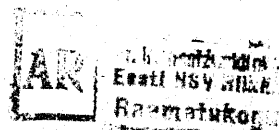
ROMAN

No

14

Austria kirjanik
Hermann Bahr,
kes 65 aastat vanaks sai.

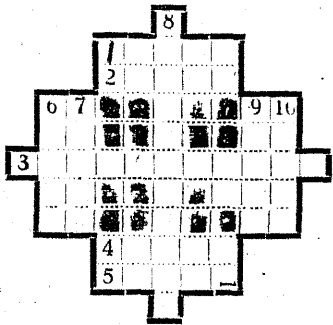
SP
7593

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1928. A. VII. AASTAKÄIK

Hindmõistatus

Nr. 14 (152).

Ristsõnade mõistatus.
Kokkuseadnud **Rud. Sokk**.

Sõnade tähendused.

Wasakult paremale:

1. Helide kooskõla.
2. Euroopa wabariik.
3. Pikkuse mõõt.
4. Täidab maailmaruumi.
5. Lind.

Ülewalt alla.

6. Tuntud eesti kirjastusühisus.
7. Wili.
8. Arst tarwitab haige juures.
9. Spordistiist.
10. Muistne walguseandja.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „**Hindmõistatus lahendus**“ kuni 15. septembrini 1928 a. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müüriwahe t. 16) sissekäigu juures (trepikojas) asuvasse kirjakasti. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ nr. 18. (156).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja:

- 1) A, wannase album **Eesti Wabariigi loomispäiwilt** (hind 20 kr.);
- 2) **Arthur Adson — Roosikrants**; 3) **Marta Lepp — 1905. aasta järellained.**

Loosimine on 19. septembril s. a. kell 3 p. l. talituse ruumes, Müüriwahe, 16, millest palutakse lahendajaid wõtta osa.

ÕIENDUS. „Romaan“ Nr. 11 (149) ilmunud Hinnamõistatuse lahendus ilmub „Romaan“ Nr. 15 (153) pro 14 (152) ja Nr. 12 (150) lahendus ilmub „Romaan“ Nr. 16 (154) pro 15 (153). Loosimisel wõitnud **Lygia Tullfi. Elwast ja H. Saawo'i, Tartust**, palume teatada lähemat aadressi, et meie saaksime wõidud saata kätte. Uuduliku aadressi pärast on saadetud mõlemi saadetised meile postkontori poolt tagasi.

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 10 (148)

	1	2	3
	b	p	o
1	b	o	l
	l	t	f
2	p	o	t
	g	d	r
3	o	n	t
	a	m	o

Õlgeid seletusi saatsid :

Tallinnast : Rita Alwer, Wiktor Ahi, Erich Arjas, W. Buschnew, Marta B., M. Braun, Elly, Johannes Engmann, L. Freudenstein, A. Hansmann, Gerhard Hansmann, Liine Juul E. Juul, P. Juul, K. Juul, Miina Jõksi, E. Kokmann, F. Kaur, E. K., Arthur Kaeli, Wold. Kase, Ants Kippar, Arnold Kase, Juuli Kase, Alfred Kase, Eduard Kärp, Wold. Kärp, Arnold Kärp, Erika Kriitberg, Aug. Kaasik, Konrad Kutpri, A. Lang, Karl Leilik, Hans Leilik, Emma Leilik, Miralda Maaker, A. Markson, M. Nuurb, H. Neuhaus, Metty Nurm, L. Oja, Waldek Oja, Arnold Pääsuke, Juuli Pääsuke, Gustaw Pää-

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Zane Grey: Lindpree. — M. Arlen: Kihlweo tagajärjed. — Araabia jutt: Arstitud. — Andrè de Lorde: Isa. — K. F. Rudoph: Rohkem kui kohus. — Ed. Wöhrmann: Minu isakodu. — A. Crozière: Aruldane tüdruk. — A. Erdödi: Barkaroola. — Desanka Maksimowic: Nüüd. — H. Wühner: Öhtu wöörsil. — J. O. Curwood: Maailma äärel. — Tött ja nalja.

Nr. 14 (152)

Juuli 1928

VII aastakäik.

Lindpree.

Ameerika kirjaniku Zane Grey romaani.

7

„Wahest tahab kapten mulle mõislikku wõimaluse anda ilma werewalamiseta allaandmiseks,” tähendas Duane. „See oleks tema poolt peen tegu.”

„Tema kutsub Teid widewiku ajal oma laagrisse. See näib wõdrastam, Duane. Aga Mac Nelly on uus mees ja mitte fiit. Tema teeb mõndagi kummalist. Wahest on talle midagi pähe tõusnud. Millised mõtted tal ka on, tema Merceri ees wõibimisest on meil küll. Duane, Teie põgenete ja jätate mõned penikoormad enese ja kapteni wahela. Homme lähem wälja tema juurde ja küsin, mis pagan ta dieti tahab.”

„Sõnatooja oli ratsapolitseinik,” ütles Duane.

„Muidugi, ja tugew pois pealegi. Aga rewolwrit tal polnud. Wammun seda. Dige kummaline triif. Aga Teie ei tohi teda usaldada. Üles teele, Duane!”

Warsti selle järele traawis must hobune, selle kahjad riidega mäsitud ja kes tugewat, tulist, hoopikalt igale poole wahtimat ratsanikku kandis, Jonese maja tagant riidurada mööda alla, pööras maanteele, wõttis kiirema tempo ja jättis Merceri warsti selja taha. Wiitetsikümne wõi kahekümne miili järele juhtis Duane hobuse mezzquitmetsa, kargas sadulast ja otis rohuse laigu. Ta sidus hobuse pika kowie otja, wõttis sadula peapadjaks, kattis enese sadulamaibaga ja uinus.

Järwimisel hommikul oli ta aeglasti sadulas ja ratsutas lõunapoole. Vähemail päiwil külastas ta lühidalt mõnda küla, mis tee ääres seisid. Ja igas külas oli mõnel ta erilisel sõbral temale uudist rääkida, mis Duane järelmõtlemiseks tegi. Reegi ratsapolitseinik oli neid sõpru külastanud ja järele jätnud teate:

„Ütelge Buck Duanele, et ta peab widewiku ajal ilmuma kapten Mac Nelly laagrisse.”

Duane järeldas sellest ja kõik ta sõbrad olid samas arwamises, et uue ratsapolitseinikkude juhataja peasihit Nuecesi ümbruses oli Buck Duane wangistada wõi tappa, ja et see sõnum lihtsalt oli algupärane ja filmatorikaw kawalus, mis pidi põlatute julge trotsiwuse peale mõju awaldama.

Aga Duane peale ei awaldanud ta mingisugust mõju. Küll oli ta uudishimu äratatud, aga see ei ajanud teda hulljulgele tegutsemisele. Ta pööras edasi poole ja ratsutas arwata jada miili, kui ta jälle maale jõudis, kus elanikke harwa oli. Seal ei kuulnud ta midagi ratsapolitseinikkudest. See oli lage koht, kust ta kord juba warem läbi ratsutanud, ja see ratsafõit oli kalliks läinud. Ta oli olnud sunnitud enesele rewolwri abil teed tegema. Põlatud elafid karjakaswatajatega ja combondegaga waenujalul. Ta kuulis, et kaks põlatut ja mehhiiko bandiidid nende karjakaswatajatega juba kaua aega tulises waenus elafid. Teed ja radafid mitte tun-

des, oli Duane just nende keskele sattunud, kuna ta uskus, et neist mööda pääseb: Püüsilang majast, kawatjus teda tappa — tegid Duanele ta ehituse selgeks. Riibe sõit, mis ta kardetawast kohast wälja wiis, andis jälle weene, et ta peab oma wana wiisi juurde tallema: päewal emast warjama ja öösel sõitma.

Ta jõudis maale, kus polnud teid, ratsutas kolm päewa, ilma palju kaugemale jõudmata, uskus aga, et wiibib nüüd juba kindlal maal. Raks korda jõudis ta laiale rohelistele madalikele, kus kaswasid pajud ja paplid ja jooksis jõgi. Tema arwas, et see Nuuceji alamjooks on.

Kui ta kord õhtul tihnikust, kus ta ajus, wälja wargles, nägi ta ühe küla tulefid. Ta katsus sellest pahemalt poolt mööduda. Kuid see oli wõimatu, sest et tihnik kuni küla ääreni ulatas. Ta pidi tagasi pöörama ja külast paremalt poolt mööda sõitma. Traataiad ja hobused karjamaal tegid selle ülesande kergeks, nii et ta alles pärast keskööd möödamineku lõpetas. Siis jättis ta päewal weel üheksa wõi kümme miili selja taha ja läks ettewaatlikult edasi teed mööda, mida mööda palju ei sõidetud. Ta jõudis mööda mitmest tihnikust, kus ta heameelega oleks peatanud ja päewal puhunud. Aga seal puudus wesi. Alles tüki aja pärast leidis ta wetti, aga seal polnud jälle tihnikut. Nii ratsutas ta edasi.

Maal tema ees oli laineline. Madalikkudes kaswasid paplid, kõrgustikkudel juccad ja mezquidid. Jõudes mäele, märkas ta, et tee tegi järsku käänaflu, mis takistas teda selle järele waatamast, mis seal taga seisid. Ta ratsutas pikkamisi käänaflu taha, mis seisid madalal kahe kollase ja kõrge sawiseina wahel.

Seal kuulis ta tuline hobune midagi, mis arwas tegi. Ta pistis jooksuma. Paar jammu, mis ta tegi, enne kui Duane tugew käsi ta jälle taljutas, aitasid käänaflu jõudmiseks. Duane kiire pill nägi wäikest orgu, wäikest, kaljust oja-kest, paplialka ja salka mehi, kes Duanele tufaselt wastu waatasid. Ühe puni otste küljes rippusid kats kummalist kaju. Selline nähtus polnud eelipoolses Teksases haruldane, aga Duane polnud seda weel tial nii lähedalt waadanud.

Kellegi kähiseu hääle tänitas:

„Neetud! Seal on weel üks!“

„Sita, wõõras! Ütle, kes oled!“ mõingask keegi teine.

„Käed püsti!“

„Nii on õige, Jack! Walwa teda! Taba tal!“

Kõik need hüüded järgnesid kiiresti.

Duane kistus hobuse ümber.

Siis kõnatas pauf.

Kuul tabas Duane paremat käewart, ratsutid langesid tal käest. Heitunud hobune pistis

jooksuma. Weel üks kuul jooksis Duanele mööda. Siis warjas teda teekäänal kindlasti surmasti. Nagu tuul lendas ta hobune mäest alla.

Duane ei tarwitsemud taha waadata teadmiseks, mis tal oli oodata. Kõige enam rahutuks tegi teda ta haawatud käsi. Kõnt oli terweks jäänud, aga haaw oli saadud pehmest tinakumlist ja nägi väga hull wälja. Weri woolas ja woolas.

Duane lastis hobuse joosta, sidus kaelaräti haawa ümber ja tõmbas ta käe ja hammaste abil kinni.

Siis waatas ta üle öla tagasi.

Ratsanikud keerutasid teelt tolnu üles. Jäta rohkem tuli neid teekäänaku tagant. Esimene neist oli arwata weerandmiili eemal. Duane nägi ainu pilguga, et tagaajajad olid osawad ratsanikud, cowboyd. Siin maal ratsutasid kõik mehed hästi ja neil olid waid tugewad, kiired hobused. Pealegi oli see koht selline, kus karjakaswatajad haidiitide tooruse ja rõõwhinu all kõige rohkem olid kaunatanud. Duane oli sattunud just lynchi-kohu keskele, kus iga wõõra elu hädaohus wiibis ja kust waid põgenemine wõis päästa.

Duane ei waadanud enne tagasi, kuni künnaline teesja tal seljataga ja ta jälle tufasel maal oli. Ta oli wahet suurendanud. Seda taibates katsus ta hobuse tulist jooksu aeglustada. Hobune oli tal tore, suur, tugew ja kiire, aga tema wastupanu ei olnud ta tõsiselt weel proowinud.

Duanel oli waid üks kawatjus — ainus, mis sellisel puhul wõimalik — jöekaldale jõuda. Seal ehk wõis ta pajutihnikus tagaajajate käest pääseda. Jõe äärde oli ligi wiisteistkümmend miili. Duane jõudis wiimaks arusaamisele, et cowboyd temast maha jäid, sest et hobuseid liiasti ei kihutanud. See tõsiasi rahustas teda. Wõib olla ka, et tagaajajad teda waid oma waldkonnast tahtsid wälja hirmutada. Duane sai jälle julgust ja otsis teed, mis paremale wõi pahemale poole ära pööraks. Kuid seda ei tulnud. Kummagil pool oli ma kive ja täis mezquidi ja jucca pöösaid. Ta pidi külast mööda minema. Jõgi seisid küla ääres. Jõudis ta pajutihnikusse, siis oli ta pääsenud.

Tohnupilwed kaugel tema ees kaswatasid ta muret. Kas olid seal wantrid wõi loomad? Aga ei, warsti märkas ta, et seal oli mitu ratsanikku. Paugud ja hüüded tema taga teatasid temale, et ta tagaajajad tulijaid nägid. Enam kui miil lahutas mõlemaid salku, aga kaugus ei takistanud neid üksteisele märku andmast.

Duane kannustas hambaid kiristades hobust ja pööras teelt wõssa. Ta walis parema poole,

sest et see jõe poole wiis. Siivalaigud seisid pöösaste wahel Waatamata kiverdi koverdi minekule, nägi ta, et edasi jõudis. Tagaajajaid polnud nüüd näha. Aga ta oletas, et nad kofku said ja temale jälgile tulid.

Rui suur oli aga tema üllatus ja meelepaha, kui ta wõrastikust jõudis madalale, aga lõhestatud kaljutandile, kus hobusel oli wõimatu käia. Ta pööras ja ratsutas pahemale poole kalju äärt mööda. Siiwapiina afemele järgnes kõwem pind, mis hobust nii ei wõistanud. Taimelasi oli siin hõredam. See hõlbustas edasi jõudmist, andis aga wähem warju. Ta silmitses terawasti ja nägi warsti, nagu ta oodanud, liikuwaid tolmupilwi ja hobuseid. Need olid pool miili kaugel ja tulid tema poole. See tõendas, et mehed maad ja raskusi, mis põgenejal olid, tundsid.

Silmapiilkugi wiivitamata ajas Duane hobust otse edasi. Ta pidi meestest mööda saama. Sügaw lõhe millest ta pidi mööduma, näis selle wõimatuks tegewat. Ja külm, paha tunne tõusis Duane südamesse. Kas see oli tema ots?

Tal oli lust meestele wastu sõita. Aga mõistus wõttis selle tungi. Ta põgenes elu eest, teades, et need kolm ratsanikku teda nägid. Lähemal hetkel kaotas ta nad silmist ja jõudis jälle wõssa. Tal oli nüüd kawatsus maanteele jõuda.

Ta ajas hobust, kuid ometi teda wiimise läbinurru jookis hoides. Kaljud, tihnikud, kaljulõhed — kõik takistasid teda õiget suuna wõtmast. Peaaegu kaotas ta orieenterumise täiesti ja oleks lõpuks otse waenlaste hulka ratsutanud. Siis aga jõudis ta põlenud lagendikule.

Mõlemal pool nägi ta jalka tagaajajaid peaaegu rewolwri lasengu kaugusel. Nende kõle kisa ja tema kannused ajasid ta hobuse käigule, mis temale tähendasid elu ja surma.

Jial ei olnud Duane olnud enese all kiiremat, paremat ja usalduswäärsemat hobust. See näis wõimatu tegewat wõimalikuks. Tal oli kiirus, tal oli tuld ja tal olid kopsud. Raske mure langes Duane rinnast. Ta jõudis tagaajajatest ette. Gullus galopis wälja teisele laagedale laigule, kus paar puud kaswas!

Aga seal ootas jalk ratsanikke rewolwri lasengu kaugusel. Nad kiskendasid ja ratsutasid tema poole, kuid ei lastnud.

Duane kiskus hobuse paremale poole ümber. Minult üks asi hoidis teda tagasi wõitlusse astumast: „mõte teel nähtud kahela kolkuwale kujule. Need tagaajajad tahtsid teda wangistada, sest et neil lastemõõn otsas oli. Siis ootas teda wõllas. Oirm poomisefurma eest käis ta wõitlushimust üle.

Siis algas tolmusümmitam, pragistaw jaht läbi hallide mezkuitpöösaste. Duane wõis weel

waewalt näha. Piitsutatavad oksad tegid ta peaaegu pimedaks. Tuul hulust ta kõrwus. Ta kaotas meele tagaajajate lähedusest. Kas olid nad ta ligidal? Kas lastsid nad teda? Ta uskus pauke kuulwat, aga see wõis ka oksade prafsumine olla. Ta pahem käsi rippus alla, oli peaaegu tarwitamata. Ratsutid pidas ta paremas käes. Enamik ajast küürutas ta sabulal. Higi jooksis talle peitsiwalt filmi, haam poles, nälg piinas ta tühja, külma kõhtu.

Selle juurde seltsis hull, märatsew wiha. Ta tahtis wõidelda ja pidi põgenema. Ta pidi kofku wõtma kõik oma tahte, et jagu saada wihasest enese peale, oma waenlaste peale ja jahi peale, mis ta kasutu elu pidi päästma.

Ükki pääses ta pöösastest teele. Pitale, wabale teele! Metsik palawast rõõmust, riigias ja edasi ja teadis, et tal nüüd waba tee oli. Ta hobusel oli weel jõudu ja kiirust, aga ta ilmutas juha kofkuwarisemise tunnuseid. Tagaajajad — ta ei saanud neid lugeda — olid ta kannul. Ta ei pannud neid enam tähele. Hambad koos, kihutas ta edasi, wihaselt ja kindlalt, et nende käest pääseda.

Ta kihutas paarist laialipillatud karjakaswatusel farmist mööda, kus hobused aias hirnusid ja inimesed teda hõmmastusega nägid mööda lendawat. Ta hobune ei ratsutanud weel mitte märgatawalt aeglasemalt, aga endine alalikkus puudus; ta hüpped olid waenajemad ja korratumad. See näitas, et waene loom peaaegu wäljapumbatud oli.

Külla nägemine enese ees üllatas Duane. Ta oli sinna warem jõudnud kui oodanud. Siis märkas ta, et oli jõudnud traataedade waldkonda. Ta ei julenud ümber pöörda, waid kihutas edasi mõttega, külast läbi kihutada.

Tagaajajaid nägi ta pool miili oma järel. Raugus oli nii suur, et nad ei saanud külarahwast üles kihutada tema põgenemist takistama. Gsimest külamajast möödudes hakkas ta hobune komistama. Duane ei uskunud, et ta teda weel külast läbi jaksab kanda.

Saduldatud hobused ühe poe ees tõid talle uue mõtte. Ta kargas sabulast. Raks farmerit tulid parajasti majast wälja. Üks neist astus toreda tulise kõrwi juurde. Juba tahtis ta sadulasse hüpata, siis nägi ta Duane ja peatas, jalg jalgrauas.

Duane lähenes ja wõttis hobuse ratsutitest kinni.

„Minu oma on wõinud, aga miie tšas!“ hüüdis ta. „Wahetamel“

„No jah, wõõras, teen alati heameelega äri,“ wastas mees pikkamisi. „Aga Teil on pagana rutt!“

Duane vaatas taha. Tagaajajad jõudsid parajasti külla.

„Olen Duane — Buck Duanel“ hüüdis ta ähwardades. „Kas wahetad? Kuttul“

Farmer kahwatas, tõmbas jala jalgrauast ja astus tagasi.

„Wahetan,“ ütles ta.

Duane kargas sadulasse ja wajutas kannused hobuse külgedesse. Hobune norstas hirmus ja kihutas minema. Ta oli noor, kiire ja poolmetfik. Duane kihutas wiimastest majadest mööda wabadusse. Uga tee lõppes külas wõi wiis mõnelt teiselt poolt wälja, seft Duane jõudis kohe põldudele ja sealt kiviessse kõrbesse. Jõudes põõsaste juurde, vaatas ta taha ja nägi püskikuuli kaugusel kuut ratsanikku. Kaugemal järgnes veel teisi.

Ta uuel hobusel polnud aega soojaks minna, kui Duane juba jõudis kõrgele liiwasele kingule, mille all seisjs pajutihnik. Nii kaugale kui ta nägi ulatas määratu tasane pajumets. Kui hea see ta filmadele oli! Ta tundis enese olewat tagaetud hundi, kes wäsinult ja longates jõuab oma kaljukoopasse. Kiverdi-kõwerdi ratsutas ta mäest alla ja juhtis hobuse just tihniku äärde. Uga hobune streikis. Polnud aega kaotada. Duane kargas sadulast ja wedas streikiva hobuse tihnikusse. See oli aga rassem ja pikalbasem töö kui Duanele waja. Ta pidi hobuse metsa jätma — midagi, mida tegema teda ainult tema paha seisuford ajas. Tema ise puges kärmesti pajude alt läbi. Parajasti oli ta warjatud kohta jõudnud, kui ta ratsanikke kuulis mäele ümumwat. Nad kõnelesid waljusti, toorelt ja tungisid praagisedes tihnikusse.

„Hallo, Sid, siin on ju sinu hobumel“ hüüdis keegi arwatawasti mehele, kelle Duane oli hobust wahetama sundinud.

„Kuulge, kui see hull seltskond tahaks hetkeks peatuda, tahan teile midagi jutustada!“ hüüdis hääl kaldalt.

„Tule aga, Sid; oleme ta ümber piiranud,“ ütles esimene rääkija.

„Wõib olla, ja kui ta teie käes on, siis tuleb weel pagana palaw töö. Seft see mees on — Buck Duanel“

Täielik waitus järgnes sellele seletusele. Teda katkestas ainult allaweerewate kiwide kolin ja siis kostsid tasased hääled:

„Ta ei saa teisele poole jõge minna,“ kuulis Duane. „Ta on tihnikus lõksus. Tunnen seda lõksu.“

Siis puges Duane tasakesti ja ruttu pajude wahelt läbi ning ei kuulnud tagaajajatest enam midagi. Ta läks otsekohe jõe poole. Pajutihnikust läbiminemine polnud temale enam wõo-

ras. Tal oli selles ofawus, mille pärast teda isegi indiaanlased oleksid wõinud kadestada.

Rio Grande ja ta kõrwalharud jooksewad Teksases suurema osa oma pikkusest latades, tasastes madalikkudes, mis tihedalt pajudega kaetud. Paplid, mezquidid, wiigiohakad ja teised taimed sünnitawad ühes pajudega nii tiheda wõfastiku, mida isegi mittekoogenud inimene oleks arwanud läbitungimatuks. Ülewalt näewad need metfikud labürindid rohelistes wälja, seest aga on nad hallid ja kollased. Teeradu ja tühje paite leidub seal harwa. Olemas on seal waid üksikuid metsloomateed, kitsad käigud, mis on enestele teinud pekaarid ehk metssead. Maapind on sawist ja harilikult kuiv, mõnikord kõwa kui kivi, kuhu ühtegi jälge järele ei jää. Kus paplimets pajude kaswamist takistab, seal leidub kõrget, paksu rohku ja madalaid põõsaid. Pajudel on lihtkesed, salebad tüwed, mis nii ükssteise lähedal seisawad, et otse ükssteist peaaegu puudutawad. Sehestunud oksjad sünnitawad kõwa katuse.

Nende tihnikute sügawused, kuhu Duane nüüd tungis, olid waitised, unistawad, eriskummalised. Heledail päewil oli walgus tume ja tuhm. Kui tuul oksti liigutas, tungisid salebad pätkesenooled rohelistest mantlist läbi ja kuldsplekid tantšisid maapinnal.

Duane oli nende kohtade erilikkust, aga ka warjawust alati tunnud. Seal wõisid inimesed ainult mõne jala ükssteisest eemal asuda, ilma et ükssteist nägid. Glu ülespidamise muretsemine oli siin küll raske, aga tagaetud inimesed ja loomad peawad pistkuga maja.

Duane tahtis, kui wähegi wõimalik, jõest üle minna, ennast tihnikus peita ja jõe äärt mööda ülespoole rännata, kuni ta lahkematesse kohtadesse jõudis. Ta mõtles sellele, mis mees jõest ütelnud, ja kahtles ülesaanmises. Uga ta tahtis iga wõimalust kasutada, et jõgi tema ja ta tagaajajate wahel jääks.

Ta tungis edasi. Oma pahemat kätt pidi ta hoidma. Waewalt wõis ta teda liigutada. Parremaga paenutas ta pajud kõrwale, tungis külli läbi ja jõudis ruttu edasi. Ta leidis kitsaid wõlvialuseid, õõnitatuid auke ja sügawaid õõnesruume, loomade teeradu — kõiki tarwitas ta edasijaamiseks, jooksmiseks, ronimiseks, kõmistamiseks. Suunahoidmine polnud kerge, ometi läks see korda. Ta märkas mõne puitüwe, kuhu paite paistis, ja läks sinna, siis walis ta endale jälle uue sihi. Muidugi jõudis ta seda aeglasemalt edasi, mida kaugemale ta tihnikusse tungis, seft tihnik muutus ifka metfikumats, tihedamaks ja pimedamaks. Moskittod sumisefid ta pea ümber. Ta ei puhanud. Warjud pajude all süwenesid ja teatasid, et oli juba hiline pärastlõuna. Ta

hakkas kartma, et oli walejuuna wõtnud. Wiimaks kaotas üks walguferiir ta kartuse ja wiimastest tihnikwõsudest läbi tungides jõudis ta jõekaldale.

Tema ees seisis lai, madal, mudane jõgi. Teisel pool asus tihnik nagu roheline ja kollane müür.

Duane sai kohe aru, et wõimatu oli sejt jõest üle saada. Igal pool loputas tasakesi edasiwoolaw wesi ujuwaid liivaluuteid. Rogu jõesäng koosnes liivaluudestest ja arwatavasti polnud wesi kufagil üle jala sügaw. Ujumine ja läbimine oli wõimatu. Isegi puutüwe ei saanud siina peale panna. Sejt iga raskema asja imes liiw wiibimata enefesse.

Selle katseks wõttis ta pika puutüwe ja pistis ta kõrgelt kaldalt jõe. Just siin kaldal polnud äraandlikul liival põhja. Ja Duane kaotas lootuse jõest üle saada.

Arwatavasti oli lugu müilide kaupa ülewal ja allpool samajugune. Enne kui ta jõest lahkus, sibus ta kübara kepi otsa ja wõttis jõest niimüüsi jämfustutuseks wett.

Siis tungis ta läbi siina, kus oxfakam taimelajw ta edasitungimist nii wäga ei takistanud, ja rändas jõe äärt mööda üles poole, kuni ilm nii pimedaks läks, et ta enam midagi ei wõinud näha. Ta kotas kohale, mis küllalt nii suur oli, et ta sai pitaki heita. Silmapilguks oli ta siin sama julge, nagu oleks ta teisel pool Rim Rocki. Ta oli wäsinud. Hoolimata juurest walust käewarres, jäi ta wiibimata magama.

12.

Dõffel ärkas Duane. Waitus, mis näis olewat nii raske ja tihe, nagu oleks ta kehalik, lausus nagu waiw mustade pajupõõsaste wahel. Ei olnud näha tähte, ei ofsa ega puutüwe, isegi mitte kätt ta silmade ees. Ta lamas kuulatades ja kindel olles, et teda ebaharilik hääl oli äratanud.

Wetsiku koha harilikud õised häälled ei effitanud tial tema rahu. Tema meeled olid nagu wanade põgenejate meeled omanud imetaolise terawuse. Piik, tasane, weniw õhutõmme oigas pajude wahel, läks mööda. Mingisugune õõloom kotas tasakesi läbi pimeduse; kuiwad lehed kahisejüd; üksik rebane haukus kaugele. Aga ükski neist häältest polnud ta uinatut katkestanud.

Ükki, waitusest läbi puurides, kajas ühe werefoera haukumine.

Silmapilk istus Duane ülewal, üdini tardunud. Liigutus tuletas talle meelde ta haige kää. Siis hakkasid teisedki foerad haukuma — tasemini, kaugele.

Jälle mattis waitus ta oma hõlma, rõhu-

walt, rusuwalt, ahwardawalt, ootawalt. Werefoerad olid ta jälile saadetud ja juhtfoer polnud enam kaugele. Duane tundis lapsest saadik werefoeri. Ja teadis, kui nad ta siit leidsid, siis otsiti ta järgmisel hommikul üles ja ässitati surmaks, nagu hundid hirwe surmaks ajawad.

Ta kargas jahule, walmistas põgenemiseks, ootas, et kindel olla, millise juuna ta pidi walmima.

Uuesti kostis juhtfoera haukumine, sügaw, täielik, wõoras, õudne, hirmsa mõjuga. Külmi hige tõusis Duane ihule. Ta pööras ja kotas sirtatud terve käega pajude poole, et leida teed. Kuna wõimatu oli kitsaid teid leida, pidi ta laialipainutatud tüwede wahelt läbi pugema, läbi tungima ja läbi kippuma. Ta tegi nii palju kahinat, et foerte haukumist enam ei kuulnud. Ta ei wõinud enam loota, et meel pääseb, ja tahtis esimese papli otsa ronida, mis pimedas teel leidis.

Aga õnn ei näidanud teda ühegi sellise puu juurde juhtiwat. Tihti kukkus ta mõnikord kõhuli maha, mõnikord hoidis teda pajud jalul. Põgenemine oli eriti sellepoolest raske, et ta wad ühe käega wõis töötada, kuna ta jalad juurtesse kinni jäid. Ta wõitles meeleheitlikku wõitlust. Oli, nagu oleks olnud pajudel kahmawad käd, nagu oleksid nad olnud waenlased, kes iga ta liigutust takistasid. Ta rebis katki oma riided okste ja okakate küljes ja ta käd jooksid werd okaste lõikamisest.

Aga ta pani hirmsa energiaga wastu ja jõudis wiimaks ühe papli tüwe juurde. Selle najale toetudes puhkas ta pisut. Ta oli wäsinud, higist märg, käd põlewad ja haawatud, rind lõõrutaw, jalad lugematutest pigistustest narmendawad.

Kuna ta seal nõjatas, et hinge tagasi saada, kuulatas ta järgnewaid foeri. Kuna aega ei kuulnud ta neist midagi. Aga ta ei tahtnud ennaft petta. Leibus werefoeri, kes tihti jälil olles haukusid, ja teisi, kes neid häälletult nuuskisid. Esimesed olid peremehele wäärtuslikumad, teised tagaetatavatele hädaohtlikumad.

Nüüd tungis terve koor lähikesi haugatusi Duanele kõrwa. Nad olid ta magamiskoha leidnud ja olid nüüd märskil jälil. Kindel olles, et nad talle warsti järele jõuawad, hakkas Duane puu otsa ronima, mis tegu tema olukorras wäga raske oli.

Õnneks oli puul kaunis tugew tüwi, mis wiiteistkümmne jala kõrgusel harudeks jagunes ja paljudeks oksadeks hargnes. Duane ronis seda mööda üles, kuni ta ümbritsewa pimedusewõõ paelust pääsis. Rahwatu, hall udu hõljus wõja kohal ja selle wahelt paistis temale wastu riba tuhme tulefid. Duane tundis neis ära tuled, mis olid süüdatud kuristikukalda äärde, et ta

sinna külge ei saaks põgeneda. Selles suunas, mida ta põhjaks arvas, arvas ta rohkem tuleksid nägemat, aga kuna udu walitses, siis polnud ta selles kindel.

Kuna ta istus ja mõtles ja koeri kuuldas, õrenes widewik ja udu ühest küljest. See pidi olema ida ja koit pidi warsti ilmuma. Sellest rõõmu tundes ronis ta allapoole, puu madalamale offale.

Duford paistis talle nüüd ikka weel olewat hädasohtlik, aga mitte enam nii lootusetu, kui ta oli olnud. Koerad jõudsid warsti lähedale, siis tahtis ta nad tappa wõi kaugele ajada. Wõimatu paistis, et mõni mees pimedas koerte kaugas wõis läia.

Mis Duane kõige enam rahutuks tegi, olid tuled. Ta oli oma tagaajajate sõnadest järeldamud, et tihnik lõks oli, ja hakkas uskuma, et tal siis ka mõni awaus on ja nimelt kalda ääres, kust ta sisse tulnud ja kus tagaajajad kogu õõ tuld tegid. Selle tema mõtisklemise katkestas praksumine pajutihnikus ja jalgade kiire trampimine.

Duane all lasus hall, udune pimedus. Ta ei wõinud näha ei maapinda ega midagi muud peale puu musta tüve. Aga ta ei wajanud näha teadmiseks, millal koerad sinna jõuawad. Pragisedes tungisid koerad puu alla ja hakkasid seal püsti kargama, sünnitades õubset kära. Duane tagaajajad, kaugele löunas, pidid seda kuulma ja teadma, mis see tähendas. Päikese tõusu ajal, wõib olla waremaltki, tulid nad läbi tihniku, juhitud koerte haukumiseft, kes tagaetama leidnud.

Juba natukesel aja pärast wõis Duane tuhmid kujud hallis warjus ära tunda. Aga ta ootas weel. Laenguid polnud tal raisata. Ta teadis, kuidas waja oli werekoertega talitada.

Pikkamisi walgenes pimedus, ja lõpuks nägi Duane koeri oma otstarbekes ju küllalt selgesti. Gimene kuul surmas juhtkoera. Siis lastis ta mitu teist maha. Hautumine kustus. Tõusis läbitungiw wingumine. Koerakari hakkas kartma ja põgenes. Nende teed kuulutas haawatud koerte wali hulumine.

Duane laadis rewolvri uuesti täis ja waatas järtele, kas kõik koerad olid läinud. Siis ronis ta puu otsast maha ja asus ruttu loode poole teele.

Tõusew päike oli udu üles tõstnud, kui Duane esimest korda puhkama jäi, mitu miili seft kohast kaugele, kus ta oli koeri oodanud. Seal tõusis järst, paljas kaljusein pajutihnikust esile. Kalju jalal oli käimine kerge ja ta läks selle äärt mööda jõe poole.

Wiimaks jõudis ta kalju lõpule ja nägi, et siit nurgast wäljapääsmisewõimalust ei olnud.

Tal oli suur waew, mida walu ta käewarres weel suurendas, nii kaugele alla saada, et wõis oma kübara weega täita. Pärast jänufustutamisest waatas ta haawa. See oli muistuses ja weres kroobatanud. Ta pesi seda ja külm wesi wähenas walu. Siis sidus ta haawa nii hästi kui sai kinni ja pani kae sidemega kaela. See wähenas walu ja hoidis wigastatud kehaliikime rahulikus, paremas olekus.

Jõekaldalt jälle üles ronides tundis Duane ennaft jälle wärskemana. Suure jõu ja wintskuse peale waadates oli talle liigwäsimus peaaegu tundmatu. Ometi oli talle õine ja päewane jalakäimine nii harjumatu nagu igale teisele ratsanikule edelis, ja üliwäsimus andis ennaft juba tunda. Wana rada mööda tagasi minnes jõudis ta jälle sinna, kus ta kaljule oli jõudnud. Siin otjustas ta tema alt läbi minna teisele poole, kuni ta pääsetee leidis wõi pääsmise wõimatuseft aru sai.

Duane jõudis ruttu edasi. Neg ajalt peatas ta kuulates. Aga ka muudu pidas ta kõrwad ja silmad lahti ja see osawus oli talle saanud juba teiseks loonuks.

Lõuna eel oli ta tihniku laiaft äärest ümber jõudnud ja waatas lõunasse. Kalju muutus pikkamisi kõrgeft kaljuseinast madalaks kaljutandiks. Ometi oli ta weel ikka järst ja kare. Ei mingisugune kare ega lõhe ei pakkunud allaminekuseks wõimalust. Ta läks edasi ja omas ikka wõitlushimuliseina heleruise, mida lähemale ta hädasohtlikule waldkonnale jõudis.

Kui ta jõe teft küljelt lähenes, arwas ta õigemaks sügavamale pajutihnikusse minna. Pärast lõunat jõudis ta punktile, kust ta mehi nägi kaljul edasi ja tagasi käimat. Talle selgus, et see koht oli walmatud, kust ta oleks wõinud pääseda. Ta hiilis sinna lähedale ja jõudis umbes saja sammu kaugele kaljust, kus mehed wiibisid. Seal oli mehi ja poisse, kõik relwastatud, ja tekklaste wiisi järtele arwasid nad oma ülesannet kergeks. Kaugemal all nägi Duane muste punkte horisondil ja kaljuäärel. Need olid wist teised wahid teisel wäljapääsmisekohal. Nähtawasti olid kõik kättesaadawad mehed plaansi toodud. Selline asi tegi tekklastele nalja ja Duane mäletas, kuidas ta ise jellistest oli osa wõtnud.

Õkste wahelt luurates silmitses ta ümbrust. Mõni tuhat sammu kaugele oli kalju ronitaw. Ta silmitses nuretumata walmamisest selgemini. Neil kõigil olid püksid ja see tegi iga katse, neist päewal mööbuda, mõttetuks. Katse õffel pakkus enam wõimalusi. Sellepärast jõudis ta ruttu otsusele, ennaft siin peita ja alles õõtulekul katset teha.

Seal haugatas äkki üks koer ja andis ta

wahtidele kaljul ära. Duane nägi mehi kofku jookswat, ärewalt üksteisega rääkimat ja tihnikusse wahtimat. See oli talle märgiks, et maja oli emmast pajude taha peita. Ta ei teinud wähematti kobinat ja oli kindel, et nad teda näha ei mõinud. Sellegipärast kuulis ta hüüdeid, siis püssipauke. Kuulid wihtsesid läbi lehekatusse. Päew oli palaw ja waike. Duane oletas, et igakord, kui ta mõnda pajutiime puudutas, wärin üles puulatwa läks ja ta koha wahtidele teada audis. Kord wilistas kuul temast tihedalt mööda; teine kuul jooksis tema ees maasse. Laskmine tegi Duane wihtsaks ja peaaegu oleks ta pauguga paugule wastanud. Temal oli raske nende tagaajajate eest põgeneda ja sellepärast wihtsaks ta emast ja neid. Aga ta hiilis pajude wahelt edasi; ja wiimaks laskas laskmine.

Ta hoidis jälle pahemale poole, kaljukandiga kohastikku, ja küsis eneselt, mis küll lähem miil peats tooma

Ta tõi weel pahemat. Keegi teramate silmadega wahtija leidis ta üles ja metsik laskmine suudis teda elu eest jooksuma. Dnneks riivas teda üks kuul waid olast.

Siljem päewal, itka julge, lookles ta jälle oma lõfju seina poole ja leidis, mida lähemale ta selle kohale jõudis, kusti ta alla tihnikusse läinud, seda suurem oli hädaoht. Ta ootas üdd.

Nii pea kui tulede walguis pisut oli wähenenud, ronis ta tihnikust wälja. Tal läks korda kalju jalale jõuda, mis siin madal oli. Aga waewalt oli ta hakanud pinedas ettewaatlikult üles ronima, kui üks koer ta jälle ära andis. Tagajäiminek pajutihnikusse oli kõige raskem ülesanne, mis tal iial olnud, sest jada püssisjuud — nii uskus ta — sülitasid tuld tema peale, ja mehed järgisid teda weel tükk maad tihnikussegi, kus kuulid wilistasid. Kui ta wiimaks kindluses oli, siis tundis ta, et kõrgem waim teda oli aidanud.

Kui tagaajamiskära wakis, istus Duane pinedas maha. Ta wankus: kas kohe uuesti katsuda läbi murda wõi soodsamal wõimalust oodata. Wõimatu oli tal otsustada. Mõistus ütles talle, et iga tund pääsemisewõimalust wähenemas. Aga itegi kõige soodsamal puhul oli tal waid wähe wõimalust. See tegi uue katse meeletlikult raskest. Ta ei hoolinud oma elust. Kord ometi, warem wõi hiljem, tuli tund, mil ta sellelt ärewuse ja mõtisklemise kaoselt pidi otsuse wälja kiskuma. Aga see aeg ei olnud weel tulnud.

Ta istus kaua, et emmast jahutada ja jooksmisest puhata. Ta sirutas enese pikalt, aga hirmsad moskiitoparwed ei lasknud tal magada. See tihniku ots seisus sügawal jõe ligidal ja oli sellepärast nende wereimejate haudumiskoht

Ta kattis käed ja pea kuuuga ja sirutas rahulikult. Oli piff, hirmus üd. Hommik leidis ta weel kehalt tugewana, aga tema meeleolu oli hirmus.

Kõige pealt ruttas ta jõe äärde. Näljahäda wõis ta kammata, aga jänu pidi ta kustutama. Haaw tegi talle palawikku ja sellepärast oli ta eriti palaw ja jänune.

Jälle oli ta kosutatud.

Täna hommikul oli tal raske üle jõe pääsemiseks katset tegemata jätta. Veiaaks ta mõne tergema tüwe, ehk sai ta madalast weest ja liiwast läbi minna. Kuid nüüd weel mitte. Wäsimult ja tafaselt läks ta kalju poole. Kogu päewa ja kogu lähema üd wargles Duane nagu tagaetud indiaanlane jõelt kalju poole. Ja iga tund sundis teda kibedale weenele, et ta lõfjus istus.

Ta kaotas meele aja ja sündmuste järjekorra kohta, oli jõudnud kurjale üleminekupunktile. Tuli tund, mil ta tagaajajad talle kibedasti peale käisid tihniku lõunapoolses otsas ja ta paksu pajutihnikusse ajasid. Seal uskus ta enese seiswat wiimises kantsis.

Kui need inimesenädolised werekoerad talle ometi rutemini oleksid kallale tulnud! Wiimsele kibedale mõtlusele ja lõpule! Aga need kütid, nii metsikult kui nad endid ka näitafid, kartsid oma naha pärast. Julgesid wähe. Oid ta ümber piiranud.

Reftpäew oli, palaw, tolmune, rusuw ja rõhuw. Nagu madu ronis Duane tihnikus kõige pinedamasse kohta ja jäi waiiselt lamama. Waenlased lahutasid teda jõest, kaljust, nähtawasti igalt poolt. Aga teisi kuulis ta waid eest ja pahemalt poolt. Kui ta tee jälle weel polnud täitsa kinni, wahet polnud ometi suurt.

„Tulge siia, poisid — siia alla!“ hüüdis üks mees kaljult.

„Nüüd wiimaks oleme ta ümber piiranud!“ ksisendas teine mees.

„Ära ole nii kindel. Seda oleme juba mitu korda mõtelnud,“ wastas keegi teine.

„Nägin teda, ütlen ma!“

„Ah mis, see oli mõnt metsloom!“

„Aga Bill on leidnud wärsked jäljed ja werd pajude küljes.“

„Kui ta haawatud on, siis on meil aega.“

„Pea, poisid!“ ksisendas keegi kätseandja häällega ülewalt kaljult. „Pikkamisi! Olete wiist küll kõik hulluks läinud pika jahi jooksul.“

„Nii on õige, kolonell! Goia nad tagasi. Tahate wiist küll tina maitsta. Ta teeb meile warsti jalad allal!“

„Piirame see nurk ümber ja näljutame teda.“

„Pange tihnik põlema!“

Kui selgesti iga sõna Duane kõrwu kostis.

Nii kuulis ta oma otstufe. See oli ots. Seda oli ta alati oodanud. Tihti oli ta tema lähedal seisnud, aga veel mitte kunagi nii lähedal kui praegu.

„Mu Jumal!“ sosistas Duane. „Niis, mis veel teha võin, on see, et wälja lähen ja wõitlusele andun!“

Sel hetkel tundis ta eneses otse üleimimlist jõudu. Kui ta pidi surema, siis oli see ta surma tee. Mis võidi muud arvata wucl Duanelt?

Ta tõusis põlwili ja wõttis rewolwri. Paisetanud, peaaegu tarwitamatuse pahemasse kätte wõttis ta rewolwri jaoks nii palju tagawaramoona, kui tal veel oli. Tasakesi pidi ta pajude ääres esile kerkima, äkki tagaajajate wastas seisma ja siis, kui temas veel eluõhku oli, tapma, tapma.

Tagaajajail olid kõigil püssid. Wõitlus sai lühike. Aga seda kütti siin maa peal ei olnud, kes wucl Duanelt ses wõitluses wõis kõik lootused wõtta. Nende ees äkki seista! Siis paug pangu peale rewolwrist, ja iga kuul sirutas ühe mehe pikali!

Nii mõtiffles Duane. Nii tahtis ta saatussega wõidelda — nii surra. Aga kui ta tahtis edasi minna, hoidis teda midagi tagasi. Ta tahtis emast sundida, aga ei jaksanud. Taktistus, mis ta tahte wastu seisis, oli sama ülesaanata kui kalju.

Pikkamisi wajus ta tagasi, istus maha ja sirutas enda jälle pikali. Tema, kes veel praegu oli tahtnud surmale täis wihasi awwäärilikust silma waadata, lamas maas, kuna temalt oli rõõwitud enesest lugupidamise wiimne rabal. Ta küsis eneselt, kas ta kardab. Kas tundis tema, wiimane Duane, hirmu? Ei! Mitte hirm polnud see, mis teda tagasi hoidis. Aga need seal wäljas olid ta surma mõistnud, ja kui ta nüüd wälja astus, siis kinnitas ta ise selle surmaotstufe! Kui ta oma warjupaigas püsis, siis oli tal veel võimalus selles wõitluses elu ja surma peale mõitjaks jääda. Seda wiimast, kõige wiimast võimalust tuli kasutada. Weri tema sees, isa temperament, lindprie elu aastad, oma tahtmatu ja wihatud elukäigu uhkus ja see nimetu, seletamatu midagi temas — see kõik sundis teda jeda wiimast võimalust kasutama.

Dotamine muutus kehalikuks ja waimlikuks piinaks. Ta lamas põletawa päikese all, jänust piinatuna, raskesti hingawana, higistawana ja werisena. Moskiiitode alalistest kallalekippumistest täis muhke ja paistetunud, paistis ta nagu olewat poole suurem ja sügeles ning walutas.

Ta nägi horisondilt wäikest musta pilwe päikese ette weeremat ja teda pimestawat. Tulemas näis olewat torm. Kui pikkamisi ta liikus. Oh! oli nagu auru täis. Kui üks neist ägedatest tormidest saabus, nagu nad seal iseloo-

mustawad, kuigi haruldased on, siis wõis ta eht wihmas ja tormis pääfeda. Lootus, mis temas taltsutamatu püsis, tõstis jälle pead. Ta teretas seda libeda tülgaotustega iseene ees.

Korruga tarretas kahisew samm teda pingutatud tähelepanule. Behmete käppade kerge kabin. Mingisugune pruunikas wari jookkis tihnikus üle wäikese loigu. Koer! Silmapilk, mil koer nähtawale tuli, kestis poole sajangut. Koer polnud werekoeer, ja kui tal mõni jälg wõi muusku oli, siis oli ta walejälgedel.

Duane ootas möödapääsematuks leidu. Iga sugune jahikoer wõis ta tihnikust leida. Wäljast kajasid hääled, mis koeri äsitasid. Nad kutsusid teda Koweriks.

Duane tõusis istuma sel hetkel, mil koer tihnikusse tuli. Ta ootas haukumist, mis ta warjupaiga pidi ära andma. Kummaline kergendus jookkis taht läbi Tulgu nad — kiire metsik kuulimahetus, ja piinal oli ots!

Ta ootas koera haugatamist. Aga koer waatas temale otse ja läks taht hääletult mööda.

Duane ei tahtud uskuda oma silmi. Ta uskus, et on äkki kurbits jäänud. Nägi koera tihnikusse kadawat, kuulis teda pajude wahel siia ja sinna jookswat ja ifka kaugemale minemat, kuni taht enam midagi polnud kuulda.

„See on Kower!“ hüüdis hääl waljult. „Ta on muusrast august läbi tulnud!“

„Seal see jänes siis ei istu,“ wastas teine.

„Ah, koer pole midagi wäärt,“ urises keegi pahaselt. „Saatke õige koer pajustikku.“

„Suitsetage ta wälja! Pange tihnik veel enne wihma põlema!“

Hääled kustusid, kuna mehed nähtawasti kaljut mööda edasi läksid.

Jälle rõhus Duanet ootamise, walwamise ja kuulamise koorem. Ifka veel polnud lõppu! Tal oli veel üks võimalus — wõib olla veel parem — lootus, mis lõputu ometi asjatu oli.

Peaaegu äkki wajus widewik tihnikule. Ta uskus, et see on lähenewa tormi kästjalg, aga oh! ja pilwed liufusid waid wähe. Kõu kõmises kaugel. Wäike kadus ja kaetud taewa all tuli ruttu õh.

Kõike seda nähes ärkas Duane kõik ta wana jõud. Ta tahtis tagaajajate käest ometi veel pääfeda. Silmapilk taipas ta õnnelikkude asjaolude tähendust, mis talle appi tulid. Nuttamata ja kahinata ronis ta jõe poole. See polnud kaugel ja ta jõudis kaldale, enne kui ilm päris pimedaks läks. Mehed olid kaljul ja kandisid kuid tuletegemiseks. Silmapilgu tahtis Duane kiusatusele järele anda ja jõe kallast mööda pajude alt edasi minna. Aga kui ta waadates tõusis, nägi ta, et see katse kergesti wõiks luhetuda.

(Järgneb.)

Kihlweo tagajärg.

Inglise kirjanik **M. Arlen.**

1

Mõni aasta tagasi, ühel nowembriööl umbes kell 12, läksid kolm härrat ühe suure härrastemaja laia treppi mööda Grosvenor Squarel üles. Maja oli täielikult, kuigi tõsise maitse järele sisse seatud. Kuid õhk oli selles umbne, nagu see waid selline on neis majus, mis kaua tühjad seisawad ja mille eest ainult majawalitseja hoolitseb.

Esimesel neist härradest, kes üks-teise kannul üles läksid, oli küünlajalg küünlaga käes. Teised järgnesid talle, nii hästi kui said sügawas warjus, mida puudulik walgus tammetrepile heitis. Wiimane, kõige noorem neist kolmest, ütles lõbusasti:

„Minu tädi, see wana öökull! Lõikab elektrijuhed juba enne reisileminekut läbi!“

„Jumala pärast!“ ütles teine.

Juht, kelle nägu küünlatule walgusel näis olevat kitsas, peene lõikega, aga abrastunud ulaelu elades, osutas noorele sõbrale lühidalt, et ta nii waljusti ei räägiks.

Ometi tõmbab eriti wahelmine härra meie tähelepanu enesele. See oli ebaharilikult suure, tugewa kehaga mees, ometi ei olnud see tema suur kuju, waid palju enam tema iseäraline olek, mis teda tähelepanuwaks tegi. Riided istusid ta suure keha ümber kui walatuna, kuna teised härrad oma riidetelt lohakad näisid. Tema nägu oli päewitunud, kuid tal oli wärske, intensiivne ilme, mis paljudele ameeriklastele omane: tihti kadestatud ükskõiksuse ilme.

Ei tohi aga oletada, et see meelelahutuste põlgamist tähendas. Wastuoksa. Ennem tähendas see ilme waimustust ja naiwi uudishimu, kuidas seda saaks wõimalikult mitmekesisitada.

See mees Ameerikast oli tõesti mees, nagu ta peab olema, mees, kes kolmekümnnendate aastate algul on omanud kindla ilmawaate. Sellejuures on talle ta lahedus ja kindlus kaheks nabaks ja tema kerge walmisolek, iga üleannetust kaasa teha, teljeks ja tema kartmatus pikkuse- ja laiusekraadideks.

Teisel korral awas juht ukse. Aga

ta ei läinud tuppa, waid ulatas küünlajala ühes küünlaga ameeriklasele. Tema olekus oli midagi nii mitteisiklikku, et see otse wiisakusetuse rajale piirdus.

„Kihlweo määrused määravad,“ ütles ta, „et see küünal peab jätkuma kogu ööks. Kas olete sellega nõus?“

„Muidugi, miks mitte?“ wastas ameeriklane. „Miks ei peaks nii naeruwäärt kihlweol olema ka naeruwäärt tingimused? Kas usute, et see peaks mind tagasi hoidma? Mitte sugugi, mu härra!“

„Edasi,“ jätkas Quillier ärilikult. „pole Teil luba enesega tuletikke kaasa wõtta, et Teie, kui küünal kustub, teda enam ei saaks põlema panna. Önnestub Teil kogu öö siin toas weeta, siis maksame meie, Kerr-Anderson ja mina, Teile wiissada naela. Ja ümderpöördult.“

„Olen nõus, Quillier, ja olen mõistnud.“

Ameeriklane wõttis küünla Quillieri käest ja silmitses tuba, kuid mitte eriti suure huwiga. Walgustus oli nii puudulik, et ta palju muud ei näinud, kui toa tammelauawooderdust, raskeid eesriideid woodi ümber ja wastasseinal Meissonieri teraslõiget, mis kujutles kaksikwõttelejaid.

„Olen harwa näinud tuba, millel nii wähe on tontlikkust,“ ütles ta siis.

„Nii?“ wilksatas Quillieri suust.

„Aga kui Teie ja Kerr-Anderson seda tingimata tahate,“ ütles ameeriklane, „mulle wiissada naela kinkida selle eest, et siin ühe öö wiibin, miks ei peaks ma siis sellega nõus olema? Eks ole nii?“

„On teil rewolwer?“ küsis Kerr-Anderson, punaste põskedega noormees.

„Enesest mõista,“ wastas ameeriklane.

Quillier tähendas:

„Puce, oleksin, tõtt öelda, rõõmus, kui see pagana lugu juba läbi oleks. Olen kogu eluaeg igal juhtumisel kihla wedanud, aga ometi eelistasin ma alati kihlwedusid, milles mitte juttu polnud inimese elust ja surmast.“

„Kuulge, Quillier, selliste juttudega ei suuda teie mind mitte hirmutada,“ ütles mr. Puce.

„Minu tädi,“ jätkas Kerr-Anderson, „kohkuks wäga, kui midagi juhtuks ja temale kõrwa läheks. Tema vihkab laipe omas majas enam kui kõike muud, niipalju kui tean. Puce, kas olete kindel, et terwe nahaga pääsete?“

„Kuulge, noormees, nii kindlasti kui õnnis Abram Lincoln Ameerika kodu-sõjas wõitja oli, weedan ma selle öö siin tonditoas.“

„Mina armastan ameeriklasi,“ ütles Quillier, „nemad on kõige wastu täis waimustust. Head ööd, Puce! Jumal kaitsku Teid. Käigu Teie käsi paremini kui wiimasel, kes siin ööbis. Tema leiti kägistatult. Head ööd, mu sõber!“

„Wõtke julgust,“ pomises mr. Puce. „Sellise lobaga ei jaksa Teie mind hirmutada!“

Tondituppa üksi jäetuna ei kaotanud ameeriklane oma wahwust vähematki. Et ta enese, segaseks tehtuna Quillieri oleku läbi, sellasse seiklusse lasknud, kuigi ta Quillieri kui pankrotti pillajat tundis, oli ainus asi, mis teda tusastas. Ta oli enese üheks ööks ilma jätnud harjunud mugawustest, mille osaline ta Claridge hotellis oli. Wiissada naela enam wõi vähem ei tähendanud mr. Pucele midagi, aga et aus olla, oli see wäike lohotus, teada, et wiissada naela parunet Cyrillile tähendasid rasket lööki, karistuseks igawese nõokamiselusti eest.

Nüüd asus ta suurt, poolpimedat tuba wäga põhjalikult läbi waatama. Siin ja seal kobas ta seina laudwooderduse läbi, et ehk leida mõne salakäigu ust. Kuid tagajärg oli waid see, et ta sõrmed määris. Ja kui ta siis täiesti riietatult suures woodis lamas ning mõtiskles, kindlustus temas möte, et wiissada naela selleks ometi suur summa on, et teda naeruwäärt tonditoa pärast kaalule panna.

See wiis ta üsna loomulikule lõpuotsusele, et asjas pidi olema mõni konks, sest selline mees kui Quillier ei pannud wiitsada wististi mitte kaalule muidu, kui et ta selle toa mõnest jubedast omandusest oli weendunud.

Kui kihlweost esimest korda jutt oli tulnud, oli mr. Puce mõista annud, et üleliigne on nii suurt summat nii naeruwäärse asja eest kaalule panna. Ometi oli Quillier sellele wäga blaseerunult wastanud, et ta kihlwedusid alla selle

summa ial ei weagi, ja kui mr. Puce kihlweo wedada tahaks shokolaadi peale, tema walmis oleks esitama temale kenu lapsi oma tutwusringkonnast.

Sellised mõtted ajasid mr. Puce jälle jalule ja weel kord waatas ta toa seinad ja mööblid hoolega läbi. Aga kuna mööbleid wähe oli ja wooderdus wiletsa tule walgel wälja nägi nagu iga teinegi sein, siis tuli ta jälle tagasi ja heitis uuesti woodisse. Oli wäga hea woodi.

Ta oli ette wõtnud mitte magama jääda. Tahtis wana waimu vähematki märki luurata, kõige vähematki kahisewat kobinat kuulata, tahtis tähele panna vähematki tuuletõmmet wõi aheleatõlinat, sest mr. Puce kujutles, et inglise perekonnawaimud harilikult sel kombel oma tulekut teatawad.

Mr. Puce ei uskunud waimude olemasolu.

Teisest küljest ei wõinud ta eeldada, et temale mängitaks nii alatu wigur, ehkki tal sir Cyril Quillieri aususse vähematki usaldust ei olnud. Aga kõige üleloomuliku wastu tundis ta õiglast kahtlust ja see kahtlus tõusis, kui Quillier temale tondist Kerr-Andersoni tädi majas jutustas. Quillier oli tõendanud:

„Leidub kaht seltsi inimesi, kellele waimud mõju awaldawad: selliseid, kes küllalt rumalad on neid uskuma, ja selliseid, kes nii rumalad on, et nad neid ei usu.“

Mr. Pucele olid sellised jutud wastikud. Tema vihkas niisuguseid paradokse.

Woodis lamades waatas ta oma rewolwri läbi ja leidis selle korras olewat. Temal oli nõu igal juhtumusel wälja kannatada. Ta uskus kusagil olewat lugenud, et üheksa kuuliga rewolwer waimude kaitseks mitte ei olla põlata. Mr. Puce pani rewolwri woodi kõrwa lauale, kus ka küünal seisis.

Siis märkas ta esimest korda, et laual seisis mingisugune raamat. Kiire pilk tiitlilehele weenutas teda, et see raamat ainult Quillieri blaseerunud idee tagajärjel seal seisis. Ta kujutas ilusat naist, kes wõitleb mingisuguse warjuga elu ja surma peale.

Mr. Puce naeris.

Raamatu pealkiri oli:
„Tondilood lastele“. Kirjutanud Ivor Pelham Marlay.

Ameeriklane oli terwe mees ja wa-

jas magamist; sellepärast wöttis ta Marlay raamatu kui abinõu enese ärkwel-hoidmiseks. Esimese loo pealkiri oli „Waimusammud“. Mr. Puce tahtis sellega aega wiita, sest tema ei kuulunud nende kilda, kes loewad selleks, et tagaks saada. Nii siis algas ta — — —

W a i m u s a m m u d .

Weel tänapäew jutustatakse lugu waimusammudest Londoni Bellgravia ja Pimloko linnajagudes.

Julia ja Geraldine Biggot-Baggot olid kaksikõed ja elasid oma isa seltsis, kes lesk oli, Lancashires Wigani linnas. Lugu sündis, kui Julia ja Geraldine üksteiskümmend aastat wanad olid. Nad polnud oma eluga sugugi rahul, igatsetes suure ja hiilgawa elu järele, mida Wigan neile ei suutnud pakkuda. Keegi ei saanud sest igatsusest aru, sest nad olid ju pärit Lancashirest; nende ema oli sündinud Bigott Wigani ja isa Baggot Boltonist.

Lugeja wõib arwata, kui suur rõõm oli, kui isa neile ühel päewal jutustas suurest pärandusest. Ja edasi wõib neidude rõõmu suurust kujutleda, et selle päranduse hulka kuulus härrastemaja Bellgravias. Oli ju kõik nende igatsus alati selles, kuidas ligida pealinna hiilgawat elu saaks nautida.

Isa reisis ette, sest ta tahtis, et majas enne tütarde tulekut kõik korras oleks. Kui Julie ja Geraldine hiljem kohale jõudsid, wõeti nad wastu hirmsa wana inimese poolt, kes päewal kõiksugu toimetusi toimetas ja õhtul lahkus. See inimene teatas neile, isa olla maale läinud teenijaid kauplema ja tulla alles järgmisel hommikul koju. Nemat ärgu kartku sel ööl üksipäinis wõõras majas magada, sest ei olla ju midagi karta. Pealegi teha isa kõik, mis wõimalik, et hiljemalt hommikul jälle nende juurde tagasi jõuab.

Kuigi Julie ja Geraldine olid kaksikõed, ometi oli neil kummagil täitsa isesugune karakter. Julia oli rõõmus, tal oli liikuw waim ja ta ei tunnud wähe-matki hirmu. Geraldine selle wastu kannatas alati arguse all ja tundis piinawat kartust. Kui tuli näiteks öö ja nad kahekesi kodus olid, siis jõudis Julie waewalt oma tungi seikluste wastu talt-sutada, kuna Geraldine õrn süda alati hirmupõrutusi kannatas.

Wõib arwata, kui lahkuminewad õdede tunded olid, kui nad maja torni-toas woodis lamades selgesti kuulsid kobinat, nagu oleks keegi neile lähene-nud. Julie ajas enese kohe istukile, jul-gesti ja uudishimulikult. Geraldine aga oli peaaegu minestusse langemas.

„See on waid kass,“ sosistas Julie.
„Ma lähen alla ja waatan järele!“

„Ära seda tee,“ hoigas Geraldine.
„Ära mind Jumala eest üksi jäta!“

„Ära ole nii lapsik,“ wastas Julie ühidalt. „Juba kõige wähemal nalja wõimalusel jookseb sul kananakk ihule. Kui sa nii wäga kardad, lukustan ma ukse wäljast ja wotan wõtme kaasa, et keegi enne sisse ei saaks, kui ma awan. Ah, kui see oleks waid waras, küll ma talle näitaksin!“

Julge neiu läks ukse juurde ja ko-bas pimedas tasakesi teed, sest tuli oleks sissetungijat hoiatanud. Wahwa neiu oli enesele ette wõtnud piiki üm-ber pöördä ja, kui see tõesti murdwa-ras oli, temale äkki nagu kättemaksja waim wastu astuda.

Õe külmast werest pisut rahustatuna, lamas Geraldine waikselt kui hiir ja hoidis oma ilusa pea waiba all warjus.

Midagi polnud kuulda.

Agä äkki kajas talle alt tume hääl kõrwu.

Geraldine surus kisenduse kurku ja lamas pimedas hingetult. Kuid tume ko-bin ei kordunud enam. Sellepärast jäi ta jälle pisut rahulikumaks ja mõtles, et õel kinnas käest maha kukkus.

Lugeja wõib kujutleda, millist hirmu waene neiu oleks tunnud, kui ta oleks moodsaid detektiw-nowellisid lugenu-d ja selgusele jõudma pidanud, et see tume kobin ehk tume kukkumine oli. Ja mis tähendab tume kukkumine muud, kui waid seda üht — — —

Ta palwetas parajasti, kui kuulis, et sammud trepist üles tulid. Esimene tunne oli tal kergendustunne. Muidugi oli Julia õigus olnud ja wäljas polnud kedagi muud kui mõni kass wõi koer. Julia jõuab mõne sekundi pärast tagasi ja siis wõiwad nad mõlemad täiest kõ-rist naerda.

Ta pidi ennast taltsutama, et mitte woodist wälja karata ja õele wastu ru-tata. Siis agä asus jälle kahtlus ta põue. Ta ei jõudnud oma hirmu enam taltsu-

tada. Kui see aga ei olnud Julia, kes üles tuli! Kui . . .

„Oh, Jumal!“ hoigas Geraldine.

Wallatud hirmust, wankudes hirmu ja lootuse wahel, ei jaksanud waene neiu oma pead enam waiba alla peita.

Sammud tulid ikka lähemale ja lähemale. Kui nad juba ukse ees olid, uskus ta, et teadmatuses sureb. Aga kui wõti lukus keeras, tuli ta suust sügaw kergendusohu, kuni tedajälle uus kahtlus hakkas raputama. Mis oleks ta selle eest annud, kui oleks jälle wõimalik olla Wiganiis.

„Julia!“ hoigas ta. „Julia!“

Üks awati, sammud olid toas. Geraldine arwas Julia kerged sammud ära tundwat.

Aga miks ei rääkinud Julia? Miks see wäljekannatamatu waikimine?

Kuidas Geraldine ka silmi teritas, ta ei näinud pimedas midagi. Sammud näisid lähenewat temale; ikka lähemale tulid need woodile, kus Geraldine enam surnuna kui elusana lamas. Oo, miks ei räägi Julia? Kas tahtis ta teda piinata?

„Julia,“ wirises Geraldine, „Julia!“

Sammud näisid põrandal waewalt edasi kobawat, Geraldine närwid lakkasid töötamast. Wiimaks olid sammud woodi ees ja peatusid. Selles hirmsas waikusel kuulis Geraldine ise oma südame lööke nii, nagu oleks wasaraga kellale löödud.

„Oo,“ nuttis waene neiu, „mis sul on, Julia, miks sa ei räägi?“

Kuid waikusest ei tulnud häält ega sõna. Ei mingit märki, ei hingetõmmet, ja ometi oli see Julia, kes otse woodi ees seisis.

„Oo, tema tahab mind ainult hirmutada, see tige inimenel“ mõtles waene Geraldine, ja mitte enam jõudes õudset waikust kauemini kannatada, sirutas ta ärewalt käe wälja õde puudutama. Ja siis tundiski ta Julia ööküue pehmet karusnahaäärt.

„Sa oled hirmus, Julia!“ ütles ta ja nuttis ning naeris; kuid wastust ei tulnud.

Kärsitult, sest wiguri jatkamine paistis talle nüüd maitsetuna, kobas ta õe näo poole; aga käsi ei jõudnud kaugemale kui kaelani; seal tundis ta sooja märgust . . .

Kirjeldamatu kokkumisega langes ta minestusse.

Kui mr. Biggot-Baggot lähemal hommikul koju jõudis, nägi ta hirmsat pilli. Trepil jalal seisis wereloik, ja wereljäljed wiisid, nagu ta nägi, trepist üles.

Mr. Biggot-Baggot tormas hirmust aetuna edasi, et ehk on ta tütardele midagi paha juhtunud. Wereljäljed wiisid otsekohe ta tütarde magadistoa ukse ette. Tarretult jäi ta läwele seisma. Nähtus oli hirmus.

Tema armas Geraldine lamas woodis, ta juuksed olid walged, ta huuled nõdrameelses krambis wiltu, tema armas Julia lamas woodi ees wereloigus, pea kehast poolenisti lahutatud.

Alles politsei suutis seda traagilist lugu selgitada. Uurimisel selgus, et Julia, pea juba poolenisti keha küljest lahti, enese üleinimliku jõuga oli trepist üles wedanud, et hoijatada õde kardetawa hullu eest, kes lähedalseiswast hullumajast ära põgenenud ja siia majja tunginud . . .

Olles selle tondiloo wiimased read lugenud, löi mr. Puce raamatu kõwasti kinni. Tema oli sellest ebatõelisest loost nii pettunud, et raamatu nurka wiskas. Onnetuseks riawas ta küünarnukk selle juures küünalt. Tuli kustus.

„Wõtku pärgel!“ kirus mr. Puce. „Jälle üks punkt Quillieril enam. Ainult sellisel linnuhirmutusel, kel nii unine nägu, wõis meelde tulla sellist hullu raamatut osta!“

Lugu oli teda wäga wihastanud, aga weel wihasem oli ta tule kustumise pärast. Ta tundis ennast nii hästi, et teadis, et ta pimedas toas ärkwele ei saanud jääda.

Esiotsa katsus ta ennast niiviisi ärkwel hoida, et Quillieri kirus. Selle juures kujutles ta enesele ta nõokawat nägu ja tundis ägedat soowi kord põhjalikult seda trampida.

Siis jälle wälkusid ta peast läbi mõtted Juliale ja Geraldinile. Ikka segasemaks muutusid pildid ja wiimaks jäi ta äkki magama.

Kui ta ärkas, walitses surmawaikus. „Kes seal on?“ hüüdis mr. Puce, siis, jälle ärkwel olles, pidi ta enese üle waljusti naerma. (Järgneb.)

Arstitud.

Araabia jutt.

Wõib ainult kasu tuua, kui inimene wõtab vanemate nõu südamesse. Seda kogemust on juba paljud läbi elanud, kuigi nad algul järele ei tahtnud anda ja end wõib olla juhtumise wastu kaitseksid, lõpuks oli see ikkagi hea, wähe-malt oli tahtmine hea.

Hussein oli lapsekingad wälja kannud ja ta soow oma kodu asutada muutus ikka suuremaks. Wäikese poisina oli ta alati isa tahtmise järgi talitanud, oli mõistnud selle hoolitsemist, ja nii tegi ta nüüdki. Ta tulewase eluõnne üle otsustawa sammu juures oli isa esimene, kellelt ta nõu palus. Hussein oli inimene, kel polnud kuigi palju tahtejõudu, ta oli alati talitanud oma ümbruskonna nõuannete järele ja wõis ainult suure waewaga otsustada, kuidas elus muutust ette wõtta.

Ta ema oli üllatatud, sest esimest korda kõneles ta ilma pikema ettevalmistuseta soowist, omale eluseltsilist otsida. Selles ei wõidudki imestada, ta oli hoolimata noorusest warakas, oli elukutses osaw ja üldiselt armastatud seltsimees.

Isa terwitas rõõmuga poja otsust, koputas talle õlale ja kõneles kaua temaga sellest kawatsusest. Ta kõneles kõikidest edudest, kuid ei jätnud ka nimetamata pahesid, mis wõiks tekkida. „Usu mind, mu poeg,“ ütles ta, „pole raske leida tuldrukut abieluks, wähesed meie tutwuskonnast wastaks su kosi-misele eitawalt, kuid soowitan sulle mõrsjaks ainult seda walida, kelle perekond seisab esimeste seas. Mu huwi pole juhitud siin juures rahalisest edust, waid su tulewase naise sugulaste ise-loomust, nende waadetest ja õiglusmee-lest. Wanemate mõistmatus on palju abielusid lahutanud, mis ehk ajajooksul olöks wõinud õnnelikuks kujuneda. Noored inimesed on tawalikult ägedaloomu-lised ja peawad mõõduwat arwamiste lahkuminekut tähtsamaks kui tarwilik. Wanemate nõu wõib seal suurt osa etendada.“

Nii kõneles isa oma poja Husseiniga ja see tegi ta tahtmise järele. Ta mõrsja pjerekond oli lugupeetud, kuid mitte ri-

kas, ta oli moodne ja lubas noorpaar kooswiibimist enne abielu. Armastus mõlemate wahel kaswas; nad nägid üksteist igapäew ja rõõmustasid eneste üle.

Õnn näis olewat kestew, ta jäi abi-elus sama truuks kui pruutpõlwes. Hussein oli õnnelik ja ta sõber, kes oli naernud hoolika waliku üle, pidi talle nüüd õiguse andma. „Mõttele järele,“ ütles noor abielumees talle. „Ma leidsin tuldruku nagu soowisin, ükski inimene pole mu peale mõju awaldanud, see oli mu enese otsus ja ma usun, et ma seda iialgi ei kahetse.“

Möödus aasta, teine, Hussein elas rahus oma naise Soriga. Näis, et asi iialgi ei muutu, et iialgi ei tumesta pilw nende õnne selget taewast.

Õnnetus tuleb ootamata; nii siingi. Suwila Husseinil suwila kõrwal müüdi ära, uus omanik oli jõukas, noor mees, kes oli läänest naise wõtnud ja elas nüüd uhkemas linnajaos, kus ta armastatud Lollyle tükikese Euroopat katsus luua. Kogemata said mõlemad proud tuttawaks; Sorile, hommiku-maalase naisele, meeldis wäljamaalane ja warsti arenes nende wahel südamlilik sõprus. Mõlemad mehed olid samuti üksteist tundma õppinud, kuid nende wahekord ei näidanud nii südamlilik, sest palju reisinul olid teised waated elust kui Husseinil, kes salaja naabri walikut lai-tis. Ta oleks heameelega oma abikaasat sellest sõprusest hoidnud, kuid Sori oli nii õnnelik, et ta süda seda wälja ei kannatanud talt seda rõõmu wõtta.

Lolly läks jalutama, kui tahtis, käis teatris, käis kohwiwõorustel, ta oli ühe sõnaga waba ja pidas harilikku elu. Algul oli ta proua Sorit kaasa kutsunud ja kui see järele mõtles, ja mitte kohe nõusolekut ei awaldanud, ütles sõbranna kaastundlikult naeratades: „Andeks, armas, ma ei teadnud, et sarnasis asjus weel luba pead küsima, kuid ma ei taha sind sõnakuulmatuks teha.“ Siis astus ta naerdes wankri ja sõitis mi-nema. Ja kui siis Sori oma mehega kõneles ja see lühikese järelmõtlemise

järele päris, miks ta kaasa ei sõitnud siis naeris Sori, pani käed ta ümber ja oli rahul, Hussein aga wõitles rasket wõtlust, ta kurwastas abikaasa uute soowide üle, ta ei teadnud, kas oli õige ta soowidele wastu tulla, kuid ta uskus sellega oma kõikumata armastust üles näitawat, tüli ära hoidwat ja Sorit aeglaselt jälle teelt ära harjutada, kus ta wiimastel ajal oli wiibinud. Talle polnud teadmata, et Sori oli muutunud, ta armastus oli külmem, ta oli ärritatud ja naeratas tihti põlglikult mehe waadete üle.

Ikka harwemini küsis ta ja ikka tihedamini polnud teda kodus, kui Hussein ametist tuli.

„Ära lase end wälja naerda,“ wastas proua Lolly, kui Sori mõnikord kahtlema löi, „sa pole selleks loodud, et mees sind türanniseeriks, sa oled ta naine, kuid mitte wang. Ole kindel, armas, see ei tee sulle midagi, sul on wanemad ja sõbrad, nad kõik ei jäta sind maha.“ Ja mis abikaas oli pidanud ligitõmbawuseks, seda pidas sõbranna wõimetuse tundemärgiks. „Sa näed ometi, et ta sind hoida ei suuda, sest kui ta seda wõiks, ei annaks ta sulle alati järele.“

Proua Sori mõtles samuti ja nõudis ikka rohkem wabadust abikaasalt, kes seisis meeleheitel tõsiasja ees. Ja nagu warem oleks ta isalt nõu pärinud ja ka saanud, kuid ta isa ei elanud enam. Nii läks ta Sori wanemate juurde ja kaebas äiale oma häda. Wana mees kuulas rahulikult noore jutustust ja ütles peale pikka kaalumist: „Sa oleks warem pidanud mu juure tulema, kuid ma tunnen oma tütart ja usun, et wõime ta weel päästa. Igatahes peab midagi sündima, sest sinu kui ka tema õnn seisab kaalul. Mine koju ja kui Sori jälle nõudmistega esineb, siis ära anna järele, waid wastuoksa, keela talle läbikäimine naabritega ja ära hooli ta wastusest.“

Hussein tegi nagu äi soowitas, kuid asi ei paranenud, wastuwaidlemine ärritas Sorit, ta kõneles sellest oma sõbrannaga ja see õhutas teda meest maha jätma, kes temaga halwasti ümber käib.

„Mine ometi wanemate majja,“ ütles ta. „Su isa ei luba, et oma mehe meelewalla ohwriks saad. See on skandaalne, kuidas ta sind piinab, jumala pärast,

su kannatus on olnud mõõdata, ma poleks seda mitte ühte tundi wälja kannatanud.“ Ta kirjeldas Sorit märtrina, kahetsuswäärse olewusena, kelle elu-ee olla täis okkaid. Pisarad woolasid Sori silmist, kellele ikka arusaamatumaks muutus, kuidas ta sarnast elu oli kannatada suutnud. Nüüd aga pidi asi muutuma ja juba järgmisel päewal tahtis ta isa juurde minna ja temaga kõneleda. Hussein ei osanud ta wäärtust hinnata. Lollyl oli õigus ja ta sõnad olid hästi walitud, nad langesid wiljakale maale.

Kui Hussein koju tuli, ei leidnud ta Sorit elutoas ega köögis. Ta läks ühest ruumist teise, hüüdis ta nime, kuid tagajärjeta. Mõned minutid hiljem tuli aga proua Lolly ja teatas üllatatud mehele, et Sori wanemate juurde läinud ja et taõelda ei teadwat, millal ta tagasi tuleb.

Ja nii see oligi; Husseinini naine oli asjad pakkinud ja isamajja läinud, kuhu ta tulewikus jääda kawatses. Walulikult ja ägeda nutuga jutustas ta isale oma mehe toorest ülespidamisest, rahulikult kuulas see pealt ja wastas siis, sõbralikult tütre pead silitades: „Sa tegid õieti, mu laps, nii kaua kui elan, ei tee sulle ükski mees häda, jää siia ja kõik olgu nagu enne!“

Nii kolis Sori jälle oma neiupõlwe tuppamagas jälle walges woodis, milles ta kord mõrsjana kõik unistused abieluõnnest oli unistanud ja mida niisutasid nüüd ta pisarad. Ta oli ju nii õnnetu, kuid ta ei wõinud järele anda. Lolly ütleb: „Muidu läheb ta uhkeks ja sina oleks ta ori.“ Ta ei wõinud kaua aega magama jääda, ja kui ta lõpuks tukkuma jäi, kohutas teda unest äge koputamine uksele. See oli ema, kes teda manitses üles tõusta, ta olla jälle kodus ja pidawat isamaja kommetest kinni pidama.

Wäsinult tõusis proua Sori asemelt ja hakkas woodit tegema ning ruumi korraldama. See oli ta isamajas kombeks. Ta pidi enesele tunnistama, et see kerge polnud; mehe juures polnud ta seda tööd teinud, selleks olid teenijad, kuid ta teadis wäga hästi, et ta siin ise teenima pidi, sest ta ema polnud rikas ja rõõmustas, et wõis teenijaskonda wähendada. Talle ei jäänud minutitki waba aega, ta pidi ühtesoodu töötama,

warasest hommikust kuni hilisööni. Kuid selle juures polnud Soril põhjust millegi üle kaewata, ta wanemad olid sõbralikud ja tasusid iga waewa armsa sõnaga. Ja kord kui ta emat pesu juures aitas, ütles see talle: „Ole üsna rahulik, mu laps, isa ei sunni sind Husseinil juurde tagasi minema, ta ei osanud sinu lugu pidada, meie aga mõistame su väärtust.“

Kuhu oli jäänud nüüd aeg kõigiks teedeks, mis ta enne käinud, mis talle mõnegi kibeda tunni olid walmistanud, millal oleks wõinud ta proua Lollyga jalutada? Ja nii nagu kord ta mees, nii raputas ka proua Sori pead, talle näis mõnigi asi arusaamatu, mida ta mõne nädala eest elutingimuseks oli pidanud.

Üks asi sünnitas talle muret: wanemad kohtlesid teda ikka weel väikese tüdrukuna; kui nad üksteisega kõneleda tahtsid, siis palus teda isa ehk ema korraks tüdruku järele waadata, lühidalt, wanemad tahtsid segamatult kõnelda.

Õhtul, kui ta omss väikeses toas puhkama heitis, näis talle see elu wäljakannatamatu ja ta igatses mugawa kodu järele, mille mees talle pakkunud oli. Ja juba tulid pisarad ja woolasid ikka ohtramalt; proua Sori nuttis oma kadunud riigi pärast. Ta oli seda kohuseks pidanud, kui Hussein teda oli suudelnud ja kallimaks nimetanud. Ja kui ta Lolly juures oli ja seda nimetas, siis naeris hea sõbranna ja arwas: „Ta oskab sind odawalt püüda, minu juures poleks mehel sellega õnne.“ Ja nii juhtus, et ta õrnust, mille osaliseks ta sai, wäheks pidas. Üksilduses olid need mälestused talle troostiks ja ta mõtles heameelega nende peale.

Kõige rohkem muret sünnitas talle, et Hussein enesest midagi kuulda ei lasknud ja katsetki ei teinud teda tagasi tuua.

Sori isa oli kõik tähele pannud ja ka salaja wäimehele sellest teatanud. Husseinil polnud kerge lahutust kanda, ta armastas oma naist ja ootas kärsitult, millal teda uuesti koju wõib wiia. Isa polnud armunud ja sellepärast erapooletu, ta kartis, et kahetsus tütre südames weel sügaw küllalt polnud ja et halwas naabruskonnas endiseks muutub.

Oli möödunud peaaegu pool aastat ja

lõpuks arwas Sori isa, et ta tütar on nüüd mõistlikuks saanud ja oma abi-kaasa väärtust hinnata oskab. Ta kut- sus kärsitu abielumehe külla ja lubas sellel Sorit näha.

Weel enne kindlaksmääratud aega ilmus Hussein, kuid ta ei saanud äiaga kokku ja kuulis teenri kaudu, et ta sa- longis ootama pidawat. Sori istus isa kõrwal ja tahtis armastatud mehe kaissu tõtata, kes ta lähedal istus. Kuid ta tea- dis, et see sündida ei tohtinud, ta ei wõinud talle kättki anda, sest see oli isa soow ja tema sõna pidi ta kuulma; isa oli ta wastu wõtnud, kui ta abipalu- walt ta juurde oli tulnud. Proua Sori ar- was oma suurimaks rõõmuks märka- wat, et ka tema abikaas waewalt kärsi- tust kannatada wõis. Ja kui isa ta soowi järele oli pärinud, tahtis ta teada, kas abikaasa ta juurde tagasi tuleb wõi lahu- tus igawene on.

Wana mees mõtles pikemat aega, siis wastas ta: „Ma pole sugugi nõus, et mu tütar jälle läheb, kui sa talle mitte tõelikku wabadust ei anna, ta pole ori ja tal on tahe nagu sul.“

Hussein ei tahtnud wali olla ja lubas äiale kõik teha, mis ta wõimuses oli. „Sori peab waba olema, rohkem kui meie seisuse naised, kuid ma nõuan, et ta minu poole hoiab, ta on mu naine ja ma ei wõi kannatada, kui ta alatasa naabritelt nõu küsib ja nende olusid wõrdleb. Need on mu tingimused ja ma usun, et nad pole liig suured.“

„Sa eksid, mu poeg,“ wastas isa, „seda arwan ülekohtuks, et tahad oma naisele läbikäimise naabritega keelata, ta ei pea häbenema, ta peab teistega läbi käima!“

Waikides oli Sori pealt kuulanud, nüüd ei wõinud ta enam kärsitust tagasi hoida, ta kartis, et tüli head lõppu ei tööta, ja ütles kiirelt: „Isa, mispärast oled nii wali, ma olen ju ometi Husseiniga abielus, ta on mu mees ja mina ta abikaasa. Me kodus ei tarwitse me teiste nõuandeid ja arwamisi tähele panna.“

Naeratades andis isa luba ja weel samal päewal oli Sori oma mehe majas, kust ta oli lahkunud kuue kuu eest, sest et uskus, et ei wõi kauemaks ta juurde jääda. Kui ta nüüd aga awameelne tahtis olla, siis polnud tema seda elu wäljakannatamatuks pidanud, waid ta

sõbranna Lolly. See oli teda taga ässitanud, nii tihti ja palju kui võimalik. Nüüd tuli aga teisiti, naabriproua ei väsinud küsimusi ette panna, ta isegi soowis Sorile õnne. Kuid imelik, ta sõnad ei leidnud wastukõla, Hussein naine jäi naiseks, wana sõprus näis kustunud, proua Lolly pidi küllakutsu-
miste puhul wabandustega leppima. Esiteks ei tahtnud ta sellega nõus olla, tuli ikka uuesti ja uuesti, kuid asjatult. Kui Sori enam wastu puigelda ei saanud, siis wõttis ta külalise wastu, kuid ei lasknud end oma tegewuses segada.

Nii jäid naabrid aegamööda üksteisele wõõraks ja mõlemad abikaasad jäid üksi.

Hussein arwas und nägewat, üks päew teise järele möödus ilusas õnnes. Ta tänas isa, kelle nõu järele ta oli talitanud, sest ainult perekonna mõju Sori peale oli otsustandew olnud. Hästikaswatatud tüdrukuna oli ta naine õige tee leidnud, ta oli wanemate juurde läinud ja isa oli ta mõistusele toonud. Üleliigne waljus oleks ainult õnnetust sünnitanud, ja wõib olla, noort paari ialgi enam õnne juurde juhatanud.

Jsa.

Prantsuse kirjanik André de Lorde.

Morardil oli kindel nõu, tööga oma õnnetutes spekulatsioonides kadumäläinud warandust jälle tagasi wõita; kui temale siis prantsuse-wene õlikontserni poolt ülesandeks tehti, Kaukaasuses Agtsefi petroleumi allikate kasutamist juhatada, wõttis ta ettepaneku pikema jututa wastu. Selle seltsi kontsessiooni piirkonda kuulus hiiglasuur maaala Kaspi mere kaldal, umbes wiiskümmend wersta Baku linnast põhja pool.

See tähendas maalt wäljasaatmist mehele, kes, nagu Morard, siamaani harjunud lääne kultuuri luksuse ja komfortiga.

Tema proua oli küll juba kahe aasta eest surnud, kuid oli talle järele jätnud tütre, kes oli saamas kaheksateistkümnep aastaseks. Ja kõik õrnuse, millega ta oma kallist naist surmatunnini ümbritsenud, kandis ta nüüd üle tütre peale. See oli temale ainsaks waraks, mis ta õnnest üle jäänud, ja kui ta nüüd oli otsustanud wõõrsile rännata, siis sündis see waid selleks, et ruttu jälle warandust saada, mis ta tütre tulewiku teed wõis tasandada. Ta tahtis oma tütart teada riikana ja õnnelikuna.

Kuna ta wõõra maa kliimat ja ühe-
toonsust, tütrele kohaseks ei arwanud, siis tahtis ta teda ühe oma sugulase hoole alla usaldada; aga Susanne ei tahtnud ahkuda isast, keda ta jumaldas, ja nii

wõtsid nad üheskoos ette pika ja raske teekonna idasse.

Jõudes kasutada-kawatsetawale õli-
maale, leidsid nad eest maa pärisrah-
wast töölised, kelle keelt nad ei osanud ja kes endid Morardi ja ta tütre wastu näitasid mitte küllalt usaldawatena. Ainult paar prantsuse ja saksa insheneri, kes Morardile allusid, aitasid teda ja ta tütart selle elu lohutamatus üksildu-
sest üle.

Lähemasse suuremasse linna oli ho-
bustega kolme päewa tee ja nii tundis see peotäis eurooplasi ennast täiesti la-
hutatuna muust maailmast waenulikul maal, mille rahwas wõõraste walitsust ainult wastu tahtmist sallis.

Ei kestnud kaua ja raskused uue direktori ja tööliste wahel omasid äh-
wardawa iseloomu. Fanaatilised kihutajad ässitasid rahwast wastupanule ja papid jutlustasid awalikust mässu. Morard, kes töölistega ainult tõlgi abil sai rääkida, nägi peagi, et liikumist wõimatu oli sumbutada.

Kolme päewa jooksul oli siis seisukord nii tõsiseks muutunud, et Morard otsustas sõjariistus abi paluda. Aga streikijad olid juba katkestanud telegrafi ühenduse, mis kaewandusi kubermangu pealinnaga ühendas.

Sellepärast kargas üks ustaw teener
õösel hobuse turjale ja kihutas teele, et

kubernerile mässust teatada ja sõdu-reid kohale paluda.

Järgmisel hommikul koondus juba hulk inimesi suure juhatusemaja ette. Ähwardused ja sajatused Morardi ning ta omaste wastu kaswasid tund tunniit ägedamaks.

Wiimaks hakkas hulk kiwidega maja pommitama. Aknaruudud purunesid ja Susanne oli otsaesisest kergesti haawata saanud. Ruttu pandi wäraw kõwasti lukku ja walmistati wastupanule.

Lõunaajal märgati streikijate hulgas eriti elawat liikumist. Metsikult karjudes ja ähwardades lähenesid kõik majale; mõned neist kandsid suurt palki, millega kawatsesid wärawat sisse lüüa.

Praegu tahtsid nad esimest hoopi anda, kui kogupauk nad majast tagasi ajas.

Neli meest jäid maha; teised woolasid hirmu- ja wihahüüetega tagasi — suures korratuses.

Müüride taga aga laadisid elanikud oma püssid ja neil oli kindel nõu werejäänulist salka seni ohjas hoida, kuni abi kohale jõuab.

Morard oli oma tütre maja sisemusse kindlasse tuppa wiinud, et ta wõitluste ägedust ja ärewust ei näeks. Kuus insheneri ja kolm usaldawat meest kujundasid tema juhatusel wäikese kindluse meeskonna.

Üks meestest oli omale ülesandeks wõtnud lähemal ööl salamahiti wälja pugeda ja lähemast ladumajast toiduaineid tuua, sest mässajad näisid kallalekippumisest loobuwat, wististi lootes, et nälg piiratuid sunnib alla andma.

Oodati täis rahutust ja hirmu tund tunni järele, aga mees ei tulnud tagasi.

Iga mees seisis ühe akna taga walwel, et hädaohu puhul kohe kära teha. Eemalt kajas kära. Streikijad olid keldrid rüüstanud ja kange jaotamise tagajärjel isekeskes tülli läinud.

Koiduajal kuulis üks walwuritest maja lähedal tasast hoigamist ja warsti ka kõwa kaapimist wärawa taga.

See oli wäljaläinud mees, kes wärawa taga walus püherdas.

Tema kanti ruttu majja.

Siis aga taganesid kõik ta peale waa-dates kohkunult.

Mees oli mässajate kätte langenud, kes tema kallal tatarlaste kombel oma kättemaksujänu olid kustutanud. Tema

nägu oli hirmsasti purustatud: nina ja kõrwad ära lõigatud, käed ja jalad petroleumiga leotatud kaltsudesse mässitud ja siis põlema pandud.

„Oh, need walud,“ hoigas mees. „Tapke minu, tehke mu elule ots, ha-lastuse pärast. Ja ärge laske ennast wangistada, muidu tehakse teile seda-sama.“

Ja kui Morard kannataja kohale kum-mardas, et teda aidata, wõttis see kõik oma jõu kokku ning sosistas:

„Härra, waata ettel Nad tegid mulle ülesandeks sulle ütelda, et nad tahawad sind elusalt, sind ja su tütart. Sind ta-hawad nad surnuks piinata, sinu tütart omale saada. Need tatarlased on nagu . . .“

Kuid wiimased sõnad kustusid rögi-nasse.

Ta oli surnud.

Waese mehe purustatud keha asetati laudsidele ja mehed wandusid wastamisi ennem surra kui elusalt barbaaride kätte langeda.

Päew möödus wahejuhtumisteta.

Kui kubermangulinna saadetud rat-sanik rutanud ja kinnipidamata edasi saanud, wõidi warsti abiwäe tulekut oodata.

Morard, kes täitsa külmawereliseks jäänud, julgustas oma seltsimehi was-tupanule, ja see läks tal ka korda. Kõik said jälle julgemaks.

Tema enese hirm aga suurenes ra-hutuse tagajärjel, mis talle ta tütre seal-olek walmistas. Ta tegi omale ettehei-teid, et ta tütre palwe, teda siia saata, oli kuulda wõtnud. Kui abi ei tulnud, tundis ta enese tema surmas nüüd süüd-lase olewat.

Neist unistustest äratas teda äkki suur walgusekuma, mis toa täitis. Ja juba kajasis kogu majas hüüded:

„Nad on õlireserwuaarid põlema pan-nud!“

Tõesti, suured naftalaod põlesid kui küünlad pimedal ööl, tõustes hiiglakõr-gusele.

Selle leegimere ümber nähti elawalt wehklewaid warjusid jookswat ja kogu maa näis olewat ainus tulemeri.

Üksteise juures seisid piiratud ja sil-mitsesid hämmastusest suurendatud sil-mil kohutawat-ilusat waatemängu.

Äkki tekkis metsik kära ja möll. Kogu mehi ja naisi hakkaš karjudes liikuma

Ikka lähemale tulid nad, ikka ähwarda-wamaks muutusid nende hüüded; näis, nagu oleksid nad tahtnud kogu hoonet ümber piirata.

„Seltsimehed,“ kisendas Morard ja pööras oma kaaslaste poole, „hoidke patruneid! Laske alles siis, kui nad lähedale jõuavad ja hoidke wiimane kuul enestele.“

Siis ruttas ta tuppa, kuhu ta Susanne luku taha pannud, et ta ei saaks meeste wõitlusest osa wõtta. Nad barrikadeerisid ukse, wiimase, kaitseks metsiku hulga wastu.

Nüüd wõttis ta tütre ümbert kinni.

„Minu armas, wäike Susanne,“ so-sistast ta õrnasti, „ära karda, mina jään siia sinu juurde — ära karda!“

Samal hetkel kõmatasid wäljas püsipaugud.

Kisa ja kära suurenes. Oli kuulda rahwahulka, kes majja tormanud ja nüüd tubadesse walgus.

Nüüd kajasid ukse tagast ras-

ked sammud ja hääled. Ust katsuti awada.

Kõige suuremas hirmus surus Morard oma tütre rinnale. Wälkkiiresti käis tast läbi ettekujutus, et ta tütar selle metsiku salga ohwriks langeb, ja kui üks nüüd löökide ja rõhumise all järele andis, pani ta rewolwri tasakesi tütre meelegohale ja laskis kaks korda, ilma et seda ise nagu märkaski.

Häätelt wajus Susanne isa rinnal kõssi.

Morard hoidis surnut oma käte wahel.

Sel hetkel lükati osalt purustatud uks lahti.

Relwa suud kallalekipujate poole hoides, kisendas Morard neile wastu:

„Neetud kuradid! Teie teda elusalt ei saa. Tapsin ta, mina tapsin ta!“

Seal peatas ta; ta jalad lõnkusid ja hirmus, walus hüie tuli ta suust.

Tõrwikute walguseljoli ta Wene sõdurite mundrid ära tunnud. Need olid rutanud teda ja ta abilisi päästma.

Rohkem kui kohus.

Saksa kirjanik **Karl Ferdinand Rudolph.**

Suwine päikesepaistelineilm. — Raudteeroopad säravad heledas päikesepaistes. — Ainult raudteejaama klaaskatuse nõgistest ruutudest ei pääse päikesekiired läbi.

Pühapäewane ennelõuna. — Kirju salk pühapäiselt riidetatud inimesi. — Rikkad ja waesed. — Noored ja wanad. — Kõigil pühapäewased näod. — Igat-sus. — Ootus. — Rohelised mahlakad aasad, kuldsed rukkipoollud, sinised mäed, hõbe jõgi ja waikiwad metsad — nad ahwatlewad ja kutsuwad. — Wäsi-nud, ületöötanud suurlinnalane, masin, saab siin inimeseks. — Ja selles eelrõõmus on naer, hõiske, lõbusus — halli äripäewa unustus. — Teisiti on lugu raudteeametnikkudega. Pühapäewane teenistus — raske teenistus. — Heledalt särab jaamaülemä punane müts, siin ja seal ja igalpool töö ja kohus. — Kui ta ilmub, hingab rahwahulk kergemalt: „Nüüd on pikk ootus warsti mööda. Rong tuleb.“

Ta peab lugemata küsimustele was-tama. — Ta silmad loewad raudteekella. — Kümme minutit enne pühapäewarongi sõidab kiirrong läbi. Ta ei peata, waid sõidab mööda. — Mees punases mütsis waatab weel kord liinile. — Läheb oma töötuppa. — Annab signaali: „Liin waba!“ — Ta astub wälja ja ootab kiir-rongi. — Raudteetelegraaf annab teate.

Akki! — midagi kirjut, ümarikku len-dab läbi õhu roobastele. — Tõuseb uu-esti ja peatub läikiwate roobaste kes-kel. — Pall.

Kaugelt tume mürin. — Maa wäri-seb. — Raudteeülem waatab lähenewale rongi-gile wastu. — Mis wari on walguses, kuhu ta waatab? — Wäike laps ki-sub end naerwa, juttu ajawa ema käest lahti, hüppab roobastele ja haarab palli järele. — Juba tuleb rong. — Puhki-des, — peatamatult. — Hele kisa kõlab läbi jaama. — Mees punases mütsis näeb surma, kes weduril kiirelt läheneb. Ja näeb last roobastel. — — — Ja kii-

remini kui surm heidab ta oma elu lapse üle. — Ainult wäike kitsas lõhe on roobaste kõrwal Ainult selles ei purusta raudsed torud ja kastid ja teljed. Ta peab end sügawale kummardama ja laps on tema all. Lapsekleidi wäiksem nurkigi ei tohi tormawatest raudmassidest haaratud saada. — Roobastee kiwid suruwad end mehe näkku ja kätesse. — Ta surub end sügawalt kiwidesse. — Ta tunneb lapsesüdant enese wastu põksuwat. Wäikesed liikmed on ta keha all. — Ja tema kohal müriseb — tormab rong. — Maa kõigub. — — Nüüd! ratad — ketid — kruwid — kas haarawad teda?! Kas maa ei lange sisse? — Kas ei kukku raudmass ta peale? — — Kas tuleb surm? — — Kui kaua see kestab! — — Tormamine, põrgukära. — Tema kohal surm — tema all noor elu. — Laps on wait. — On ta juba surnud? — Ei, weel lööb wäike süda! — — Ja mõlemate üle tormab — puhib rong. — — Roobastest lööwad sädemed. — Nad keerlewad ümber rataste. — Kaowad. — Nagu tormituul wilistab surm ragesewates raudmassides. — Wagunid kõliseswad. — Raudketid kliriseswad. — — — Kauguses kaob müra ja lärm. — — — Tasa wäriseb maa. — — — — —

Inimeste kohal on surmawaikus. — Sajad silmad waatawad kohale, kust surm üle sõitnud, surm oma õudusega. — Kusagil antakse signaali. — — Inimhulk karjatab — nutab — hõiskab. — — Sajad käed ulatuwad mehe ja lapse poole roobaste wahel. — See hoiab palli ja hõõrub silmi. — Ta elab siis?! hoolimata tulest, rauast, terasest ja surmast? — — Jaamaülem tõstab lapse üles, ulatab ta inimestele. — Ta hallides juustes mängib tuul. — Ta põlwed wärisewad. — Keegi ulatab talle punase mütsi. — Ka selle üle on surm tormanud, ilma teda puutumata. — Ta puhastab teda, silub teda. — Kuhu on laps jäänud? Ta ei näe teda enam ja ka ema mitte. — — —

Pühapäewane rong sõidab sisse. — Wiis minutit peale kiirrongi. — Inimesed lähewad rongi. Nad hõiskawad weel ikka, kui rong ära sõidab. — On laps nende tuhandete hulgas, kes talle käed wastu sirutawad? — — Ta seisab sügawates mõtetes ja waatab rongile järele. — — — Keegi seltsimees astub ta juurde ja surub ta kätt: „See oli rohkem kui kohus. Sul on naine ja laps kodus.“

„Ärge öelge minu naisele midagi, — kui ta homme sellest lehest loeb, ei ole ta kokkumine enam nii suur.“ —

Minu isakodu.

Ed. Wöhrmann.

Oli mul kord isakodu,
saanakene saare peal;
suits ta unkast wälja wenis,
olwist kostis wärwu hääl.

Suits ta unkast wälja wenis! ...
Koplikeses kase all
weetsin oma lapsepäewad
metsamühal tumedal.

Weetsin oma lapsepäewad —
püham aeg ja silmapilk!
Kadund ammu saun ja koppel —
waremetes laulab kilk ...

Aruldane tüdruk.

Prantsuse kirjanik **Alphonse Crozière.**

Proua Boubert oli armunud Leon Carville'i romaanidesse. Kui ta kuulis, et kirjanik oli ta mehe kooliwend, ütles ta:

„Ah, Richard, kui sa ta meile paluksid! Kuidas see mind rõõmustaks!“

„Kallim, Carville on kuulus ja nagu kõik kuulsad kirjanikud käib ta ainult seltskonnas, kel on teenijaskond ja auto.“

„Wanale sõbrale võiks ta siiski wastu tulla. Meie suwila on wäike, kuid mugaw. Ja pealegi tahaksin heameelega teada, kas ta wastab ettekujutusele, mis mul tast on.“

„Armsam, kirjanikud on harwa sarnased, nagu neist arwatakse.“

„Kirjuta talle siiski. Ja ütle, et ta tuleks prouaga.“

Richard kuulas Georgette'i sõna. Wastus tuligi pea:

„Armas poiss!“

Heameelega! Kas tulewal nädalal? Arwan, et tulen laupäewal. Keli 10 olen teie juures. Üksi, ainult öösärgist saadetud, sest olen veel poissmees. See on sinust ilus, et tahad mind mõned päewad oma juures pidada, kuid ma ei wõi seda wastu wõtta. Pean esmaspäewa õhtul jälle Pariisis olema. Rõõmustan juba praegu selle peale, et wõin su naisega tuttawaks saada.

Südamlikud terwised sinu

Leon Carville'ilt.“

Juba 2 päewa oli Genevieve, keegi kauge sugulane, suwewaheajal Boubertide juures.

Genevieve ilus 28 aastane tüdruk, oli Cartres's stenotüpistina ametis, kus ta ema elas. Et ta polnud harjunud toredusega, meeldis talle Boubertide mõnus kodu üliwäga.

„Kui kena see on, et end kord teenida wõin lasta,“ ütles ta oma täditütrelle.

„Kasuta seda, mu laps. Ma tean küll, et sul kodus nii kerge pole. Su ema terwis on ju wilets. Ja kui sa töölt tulled, pead veel keetma.“

„Ja hommikuti, enne kui lähen, pean veel korteri puhastama.“

„Seda wäärtuslikum naisuke oled siis oma mehele.“

„Jah, kuid millal leian tema?“

„Wõib olla warem, kui aiamad . . .“

See oli õhtul enne kuulsa kirjaniku tulekut. Julie, teenija, oli wastanud kawnis häbematulult Georgette'i märkusele. See läks wihast punaseks ja wastas tüdrukule ärewalt. Julie pakkis asjad ja ei annud Boubertidele isegi aega enestele asemikku otsida. Pealegi oli ta juba ammu lahkumise peäle mõtelnud; ta teadis nimelt, et ta wõetakse wastu naabrisuwilas lahtistel kätel.

„Seal istume nüüd pigis,“ hoigas proua Boubert. „Kui ainult su sõber kirjanik ei tuleks!“

„Wõta omale passija.“

„Seda on kerge öelda; kui kedagi leiaksin.“

„Mis seal siis teha on?“

„Mul on mõte . . . Genevieve on kindlasti nõus 2 päewa teenija olema.“

„See on hea mõte. Kuid kui ta tõrjub?“

„Ei, Genevieve'i see ei kohuta. Ta on kõige kenam kõigist sugulastest.“

Tõepoolest oligi Genevieve nõus lühikeseks ajaks põlle ümber siduma.

„Brawo, Genevieve!“ hüüdis Richard liigutatult. „Sa aitad meid kitsikusest. Seda me sulle ei unusta.“

„Ei mitte. See on endastmõistetaw, sest et olete mu wastu nii lahked.“

Järgmisel päewal tuli Leon Carville kindlaksmääratud ajal. See oli lõbus, sümpaatlik, lihtne inimene, umbes 42 aastat, lahke ja siiski weidi tujukas. Georgette oli pettunud. Midagi polnud tas kunstlikku, kõik oli lihtne nagu tawaliku sureliku juures, kes heameelega nalja teeb.

Kui Georgette ta kõnet kuulis, milles polnud midagi teadlasest, imestas ta, et see oli romaanide kirjanik, mida ta sarnase kirega oli neelanud.

Carville oli hajameelne Genevieve'i pärast. Kui haruldane teenija kord wälja läks, ütles ta:

„Teie tüdruk on kena, wäga kenal Kust leidsite selle pärlid? Armas tüdruk, kena wälimus, ümarik, peab end hästi

ülewal ja ei näegi tawalik wälja. Ma kadestan teid.“

„Jah, me peame tast palju lugu,“ wastas Georgette weidi häbelikult, kuna Richard oma wanale koolisõbrale öla peale löi ja heatahtlikult ütles:

„Kas nägid, Georgette! Wana Carville'i huwitab meie tüdruk!“

„Kas ta keedab ka?“ küsiskirjanik.

„Jah, mu armsam.“

„Teil on tõesti pärlite pärl; pidage ta kinni ja pange tähele, et keegi teda teilt ei wõt! Sarnast toredat tüdrukut te enam ei leia.“

*

Järgmisel hommikul astus Boubertide täditütar, kes täitis kohusetruult oma lubadust, Carville'i tupp

Esimesel pilgul nägi ta wäikesel laual sedelit, millele kirjanik pliiatsiga mõned sõnad oli kirjutanud. Ta luges:

„1. Palju te teenite siin, preili Genevieve?“

„2. Kas olete nõus poissmehe majapidamist oma peale wõtma? Palun wastata.“

Genevieve'il oli algul weidi piinlik. Esiteks tahtis ta küsimusi wastamata jätta. Et talle see lõbus inimene aga sümpaatlik oli, arwas ta:

„Mispärast mitte nalja teha? See wõib lõbusaks kujuneda.“

Ta kirjutas kiirelt esimese küsimuse wastuseks:

„Ma ei saa palka. Töötan oma lõbuks.“

Ja teisele:

„Jah, tingimusel, et poissmees nõus on mu meheks saama.“

Kui Carville ennelõuna jooksul jälle tupp astus, oli ta küsimuste lugemisel üllatatud, ta mõtles silmapilgu.

„Wõtku see ja teine! Sel tüdrukul ei puudu waim! Ja kui ilus käekiri tal on; pikad, weidi nurgelised tähed, kuid moodne. Pean ta üle järele pärima.“

Aias kohtas ta Bouberti; ja ütles talle:

„Wabanda mind, pean kiirelt kellelegi telefoneerima; poole tunni pärast olen tagasi.“

„Armas sõber.“ ütles Boubert, „tee nagu oleksid kodus. Ara häbene.“

*

Kakskümmend minutit hiljem tuli Carville, kellele keegi nabrina oli seletust annud. Ta ütles Boubertile:

„Mu poiss, sa pead mulle tõtt, täielikku tõtt ütleva. Ma tunnen end. Ma loen inimeste hingedes, see on mu kutse. Ma tean kindlasti, et Genevieve pole teie tüdruk ja et kindlam oleks, tegin nii, nagu tahaksin teda teilt ära näpata.“

Nende sõnadega tõmbas ta sedeli wälja ja näitas seda sõbrale.

„Seal on humoorsed wastused, mida ta mu küsimustele andis. Ta meeldib mulle, teie luuletatud téenija, ta meeldib mulle wäga ja pealegi on mul kosjamõte. Kaasawara peale wilistan, on küll, et see neiu mulle meeldib. Teata talle, et olen walmis teist tingimust wastu wõtma, kui wanadusewahe pole takistuseks.“

Boubert oli üllatatud.

„Sa waatad mulle imelikult otsa. Kuid ma kõnelen tõsiselt, mu kallis. Mine ruttu oma täditütre juurde, küsi talt ja ütle talle, et ta astuks lauda ja sööks meiega koos.“

Wõib kujutella üllatust ja piinlikkust, kui Richard talle teate tõi.

„Kui ta Genevieve'i kosib,“ hüüdis proua Boubert, „kuidas tõuseb ta siis minu lugupidamises!“

Richard oli warsti jälle sõbra juures. Arglik Genevieve astus ta järel. Ta teatas poolsosinal:

„Armas sõber, usun, et ta on nõus. Mu osa on lõpul, kõnelege ise.“

Carville haaras Genevieve'i käe. Ta uuris ta sõrmeotsi ja arwas.

„Tõelik stenotüpiistikäsi.“

„Te mõistatasite, olen tõesti stenotüpiist.“

„See tähendab, naine nagu unistab kirjanik, sest ta on samal ajal ta truu kaestööline.“

Ja kuna ta luges Genevieve'i silmis rõõmsat nõusolekut, sosistas Robert oma prouale kõrwa:

„Mõtles ometi, milline teraw pilk! Ta mõistatas, et Genevieve on stenotüpiist. Nüüd mõistan ka, mispärast ta kirjutab nii ilusaid romaane. Jah, kui inimesi nii läbi nähakse, siis pole see ime!“

Barkaroola.

Ungari kirjanik **A. Erdödy.**

Wäga lihtsas poissmehekorleris Pariisis Place de Blanche ääres istus 5. oktoobril 1880 wäga haige, wana härra akna juures ja wahtis wäsinud silmil wälja sügisesse õhtupoolikusse. Noor, ilus neiu talitas toas ja oli sellejuures wäga ettewaatlilik, et mitte teha mingisugust üleliigset kobinat, sest siis sai wana härra alati wäga wihaseks.

Haige wäsis otstarbetust wäljawahetimisest, pööras närwiliselt pead ja ütles kähisewa häälega:

„Yvonne, tule siia!“

Neiu jooksis õnnelikult tema juurde ja laskus tugitooli kõrwale põlwili.

„Meister,“ sosistas ta ja laskis pea longu.

Wanamees silistas neiu nägu ja naeratas.

„Yvonne, sina oled ainus naine, kes mulle pole murdnud truudust. Kõik teised, kuni nad mind wajasid, meelitasid mind ja isegi armastasid. Aga nüüd, mil ma neile enam ei saa kasulik olla, ei tule nad enam minu lähedalegi. Kas keegi ei käinud siin, kui ma magasin?“

„Ei, meister, ei keegi, see tähendab, Treblanci juurest käidi siin arwega.“

Wana härra naeratas.

„Treblanci juurest — arwega — juweelide eest. Kas sa wõiksid mulle ütelda, Yvonne, kellele ma need juweelid ostsin? Sest mina ei mäleta seda enam. See polegi tähtis. Kui selle arwega weel tagasi tullakse, siis ütle, saadetagu see mulle surnuaeda järele.“

Koputati.

Wanamees ehmus ja hüüdis kähisewa häälega:

„Kes seal on?“

„Mina, meister — Delibes!“ hüüdis wäljas nooruslikult kõlaw hääl.

„Awa, Yvonne!“

Tulija ruttas wana härra juurde ja pigistas soojalt tema kätt.

„Kuidas tunnete enese olewat, kallid meister?“

Wanake naeratas pilkawalt.

„Mu poiss, usun, et ma enese warsti tunnen õige hea olewat.“

„Meister, ärge olge nii kibestunud.

Teie peate õige pea juhatama oma operit Orpheust allilmas!“

Wana küsis äkki sooja huwiga:

„Milline saab see etendus olema?“

„Usun päris heal!“

„Ja — ja Rolly?“

„Esineb ka.“

Haige laskus tugitooli ja rääkis enam iseenele:

„Jah, Rolly, see suur daam, see ustawuseta uss, see metsloom! Nüüd, mil ma haige olen, ei tunne ta mind enam. Pealegi on see nii parem.“

Samal hetkel awanes uks ja Rolly, „Théâtre de la Gaité“ priimadonna, tuli tuppa, tore ja kena. Wana härra ei leidnud hämmastuses sõnu

„Aa, nii siis ka sina, kui suur daam, alandad ennast haige ja wiletsa meistri juurde tulekuga?“

Rolly pigistas haige kätt ja ütles etteheitwalt:

„Ära ole ülekohtune minu wastu. Kuidas on sinuga lugu, Jacques?“

„Kui sina küsid, siis: suurepäranegi! Olen terve kui kala wees! Egas ma sinus ometi ei taha äratada põlgust ja kaastunnet? Küsiks minult seda aga arst, siis: wilets, wäga wilets. Minu süda on hulluks läinud ja lööb kõik määrused segamini. Kuid räägime parem millestki muust! Sellise ilusa daami juuresolekul ei wõi meie ometi lobiseda selliseid rumalusi!“

Ilm läks pimedaks.

Yvonne süütas lambi.

Niipea kui tulepaiste wanale härrale silmelanges, ajas ta silmad pärani lahti ja waatas ringi.

„Nii siis, sinagi oled siin, Rolly? Oled ometi tulnud minu juurde? Sellest on aga kahju. Sest sinule ei kirjuta ma iial enam muusikat. Sel on nüüd lõpp. Kirjutagu teised! Kui see ka nii ilus ei saa olema kui minu oma, sinule ta sobib. Ja kui sa kord leiad, et too laulu, mis teised sulle loowad, mina juba warem olen loonud, siis ära sellest küsi. See ei tee wiga. Ja teie, mu tundmatud muusikud, kes te minu järele tulete, unustage minu ja andestage,

et ma teilt palju, palju wiise, wõib olla kõik wiisid, olen ära wõtnud.“

Ta jäi äkki wait.

Siis wõttis ta oma selja tagant minisuguse noodilehe wälja ning ulatas selle Delibesile.

„Leo, siin on minu wiimane laul, minu luigelaul. Barkaroola! Usun, ilusaim kõigest, mis olen loonud. Mängi ta mulle klaweril ette, tahaksin kuulda. Sina aga, Rolly, laula. Kas tahad seda teha?“

„Heameelega.“

Wana härra pigistas silmad kinni ja laskus tugitoolile.

Toas aga helises tasakesi barkaroola. Armunult meelitades helisesid peened akkordid nagu tasased ohked maiõöl laguunidel. Wallatult, nokkides ajasid helid üksteist taga nagu armunud paarid, kes üksteist otsiwad ja warsti hõisates ühinewad. Ses laulus nuttis kibedalt, tühja minewikuga kurbus. Noormees, kelle kõrwus imetaoliku lauluwiisid musitseeriwad ja kes wõitleb kuulsuse ning armastusega, et nende lauludega mõlemate üle wõidurõõmu tunda. Laulud lehwisid läbi kogu maailma, aga noormees ja mees jäi üksikuks, sest et ta polnud leidnud ai-

nustki naise südant, kes teda oleks armastanud waid ta enese pärast. Romantilikud unistused, suured wõidujooksud, ja peegel, mis meile ütleb tött suu sisse, et me oleme inetud ja weel enam kui seda, et me wälimus on wastik. Ja nüüd jõuab elutee lõpule ja järgneb shobloonilik finaali; miks ei peaks seal akkordid kibedasti nutma, kui inimesele surma wärawate ees meeldetuleb, kui tühi ta kogu elu on olnud.

Wana härra tõstis weel kord käe warred, nagu oleks ta tahtnud kedagi palawalt oma rinnale suruda, wõib olla noorust, wõi kedagi oma noorusest, kedagi, kes ta südame murdnud.

Heljunud olid wiimased akkordid. Delibes ja Rolly hüüdsid kui ühest suust:

„Meister, see on imeilus! Ilusam kui kõik muu!“

Yvonne waatas haigele näkku ja nägi, et selle silmad kinni olid. Ta ütles tasakesi:

„Wait, ta magab!“

„Ei, ta ei maga. Ei ta enam maga!“

Kõik kolm nutsid. Wihmatilgad pekisid kurwalt aknale.

Offenbach oli surnud . . .

Nüüd.

Kroaadi kirjanik **Desanka Maksimovic.**

Kord olin ma weel noor ja hea ning uskusin ja lootsin täis rõõmsat julgust. Jah, see oli kord. Paari sõnaga wõisid sa mulle siis palju ütelda — lõpmata palju, enam kui arwad.

Minu päewad olid täis rahu ja rõõmu, ja minu südamele löid sa esimese õnne. Igast sõnast, mis mulle ütlesid, mõnikord jämedalt, mõnikord õrnasti, jäi midagi järele.

Nüüdegi tuksu mu süda enam nii tüliselt; ma armastangi vähem ja tean enam kui kord. Mõni sõna, mis sa mulle ütled, ei meeldi mulle nüüd enam nii kui enne ja nõnda kui arwad.

Ja kui sa mulle ütleksid weel endiseid wõlusõnu, mis olid nii kütkestawad, mu süda oleks täis kahtlust, kas mitte kõik, mis sa mulle iial ütelnud, waid wale ei olnud.

Õhtu wõõrsil.

H. Wühner.

Õhtu õudne, õhtu esimene
Kaugel sinust, kallid kodukene!
Wäsimuses woodisse ma heidan,
Nuttas palge patjadesse peidan.

Mõtlen sinu peale igatsuses,
Nimetan su nime kurwastuses — — —
Õhtuul kaebab kambriukse taga,
Just kui jätaks keegi jumalaga.

Maailma äärel.

Kanada kirjaniku J. D. Curwood'i romaan.

4

„Ja kui ta maale läheb?“

„Siis lähen mina ka. Aga mis on teil sellega asja, härra Holt? Kas palus ta Teid selgest minuga rääkida? Peaks asi nii olema —“

„Ei, preili Standish seda pole teinud.“

„Siis, palun, kandke ainult oma asjade eest hoolt. On Teil tööpuudusel igam, siis laenan Teile mõne raamatut. Neid on mul kabiinits mitu.“

Wastust ootamata lahkus Rossländ jahedalt.

Man ei läinud temale järele. Tema ei võinud midagi pahaks panna, ei võinud muud kiruda kui ise oma rumalust. Rossländi sõnad polnud haavamine, nad olid tõde. Tema oli enese meelelbi seganud asjasse, millega tal tegemist polnud. Võimalik, et see oli üsna intiimne asi, mõnefugune kodune lugu. Ta märises.

Manil oli häbi, ta leidis enda olevat alandatud ja oli rõõmus, et Rossländ tema poole tagasi ei waadanud, ja katjus peatekile minnes wististada. Rossländ, keda ta ei sallinud, oli tal pead pesnud. Ja talle meelelahutuseks aamatuid lubanud laenata! Jumala eest, see mees oli talle hea müfju annud. Noh, ta tahtis sellest õpetust wõtta.

Ta tõstis pea, sirutas õlgu. Wana Donald Hardwick ja metsik Smith seifid koos; ta läks nende juurde ja jäi sinna, kuni „Nome“ sõitjad ja nende paadid maale saanud ja läbi kaanali Skagway poole edasi sõitis. Siis läks ta suitsetamisalongi ja jäi sinna lõunapöögini.

Täna oli Mary Standish juba enne teda laua juures. Tema tulekul istus naine seljaga tema poole, nii et ta Manit ei näinud, kui see tema selja tagant möödas ja ta kuub peaaegu neiu puutus. Man waatas tema poole ja naeratas, kui platsi wõttis.

Neiu wastas ainult nõrga naeratusega. Ta ei näinud hea wälja ja tema olek näis julgesti kellegi wastu olevat, kelle ees ta midagi peitis.

Nagu juhustlikult waatas Man üle oma pahema õla. Rossländ oli saalis ja istus teiselpool saali ääres. Man märkas, et neiu ta pilguist oli aru saanud. Ta laskis pea lonku ja ta silmad kattusid laugudega. Man imetles jalaja, miks ta alati pidi neiu juukseid silmitsema, mis temale otse magneedilistelt mõjusid. Talle tuli see naeruwäärat mõte, kui mõnus see dieti peaks olema, kui neid mitte ainult filmadega wõiks filitada.

Neiu nägu oli wäga kahwatu. Wististi oli selles süüdi walgus, mis pöigiti aknast temale langes. Aga kui neiu jälle tema poole waatas, märkas Man, kuidas neiu suu silmapilgu tasakefi wärises. Ta jutustas neiu julgesti midagi Skagwaysti, nagu poleks ta midagi märganud, mida neiu soowis wargata. Neiu filmad waatasid temale peaaegu tänuhulitult. Ta oli mingifuguse wõlu katkestanud, mille all neiu seifis. Kuid ta puudutas waewalt sõõki, mida, nagu ta uskus, peale tema ka wist keegi teine, mitte Tuckerigi, ei märganud.

Ainult Man, kes neiu wastas istus, aimas tõtt. Neiu püüdis ennast kramplikult rahulikult näidata, ehk ta küll oli wäga närwiline. Kui neiu tõusis, küllas Man ka oma tooli tagasi. Ühtlasi nägi ta Rossländi tõuswat ja kaimis ruttu teiselt poolt saali lähenemat. Neiu läks uffest esimesena wälja, tosin sammude taga Rossländ, siis tuli Man — peaaegu õlg õla kõrwal Tuckeriga.

Suusselikult waiwadega kaetud trepi jalal, kust tee üles pealaele wiis, jäi prl. Standish äkki seisma, pööras ümber ja seifis Rossländi wastas. Ainult sekundid wiibisid ta pilgud Rossländil. Siis waatas ta temast mööda ja lähenes ruttu Manile. Wana kattis ta põski, aga ta hääle ei kolanud mitte erutatult, kui ta rääkis. See oli selge ja kindel, ja wististi wõis Rossländ kõik selgesti kuulda.

„Kuulsin, et läheneme Skagwayle, härra Holt,“ ütles ta. „Kas saadaksite mind üles laele ja jutustaksite mulle temast midagi?“

Grahami agent jäi trepijalale seisma ja suitsetas sigarit.

Mary Standish wõttis juba usaldawalt Mani käewarrast kiini. Wana ta näol süwenes. Neiu oli üllatawalt ilus ja tema teod nii segamatud, aga sellejuures oli ta ise külm kui kiwi, ainult ta põsed lõkendasid õrnalt.

Rossländ waltis tarretult ja unustas sigarit fuhu panemata.

Man pidika hädaohtude filmapilgul tahtmatult naeratama ja nüüd naeratas ta ka juba ilma et oleks rääkinud. Neiu naeris tasakefi. Ta rebis teda õrnasti käewarrest, ta nägi ennast Rossländist mööbumat inestades, aga sõna kuulelikult. Neiu filmad wiibisid Manil, mõnus tunne wabises ta kehast läbi.

Kui nad laiaft trepist olid üles jõudnud,

sofistas neiu, kuna ta huuled peaaegu Alani õlga puudutasid.

„Olete tore mees! Tänan Teid, härra Holt!“

Neiu sõnad olid talle nagu külm weejuga. Rossland ei võinud neid enam näha, kui ta neile järele ei tulnud. Neiu oli oma oja etendanud, tema oma oja; juba teistkorda oli ta neiu lastanud ennast nagu narr ta otstarbekas tarvitada. Aga mõte sellele ei vihastanud teda. Dieti oli see kõik ju weider. Mary Standish kuulis teda sumbutatult naermat, kui nad laele jõudsid.

Neiu käsi kõvenes ta käewarrel.

„Siin pole midagi naerda,“ ütles ta laites. „Kurb on, kui selline inimene kedagi tülitab.“

Alan teadis, et see wiisakas male oli küsimuse takistamiseks, mida tema võib olla võis küsida. Mis sünniks küll, kui ta neiu sellega kohmetusse jaotis, et talle teatas, kuidas ta teda keskõhjel Rosslandi seltsis näinud?

Ta vaatas neiu üle uurivalt otja — see ei pilgutanudki, kuid isegi naeratas. Mary filmad, mõtles ta, olid kõige armastusväärsemad waletajad, mida ta ita näinud. Harjumata tunded waldasid ta. Ta oli neiu peale kuidagi wiisi uhke — igatahes otjustas ta neiu Rosslandist mitte midagi lausuda. Tal oli ifka weel weendumus, et need asjad temale midagi ei puutunud. Mary Standish uskus filmanähtawalt, et ta ei tahtnud temalt seda illusiooni rõõwida. See oli kahtlemata kõige parem.

Isegi nüüd paistis neiu trepijalal sündinud loos olewat muutunud. Pehmemini hakkasid ta filmad loitma, kui nad laewaminale lähenesid. Alan arwas ta juust tasest kiljatust kuulwat, kui ta Laiya-kaanali eedenlikku toredust nägi.

Juust nende ees jookkis nagu lilla pael kitsas weetee, mis Skagwaysse wiis. Rahel pool seisis kõrged mäed, kaetud roheliste metsadega kuni lumitunud mäeharjadeni, mis nagu walged waibad pilwepiiril sirasid. Oli sul. Laewamasinate pikaldasest tampimisest kõlas lugematute weefoskete mõnus muusika üle. Ühelt mäelt, mis peaaegu nagu nende peade kohal näis rippuwat, tormas tuhande jala kõrguselt jõgi otseteed alla merde, põrus, kohises, suitses ja keerles päitsepaiuste käes nagu noor ja elurõõmus eluolemus mängus.

Ja siis sündis ime, mis isegi Alani pani häämmastama. Laew näis paigal seiswat, mägi pikkamisi pöörwat, nagu oleks määratu wõimused awanud mõne saladuse. Rohelised eesmäed walgestisirawate üttidega liitusid nagu uenääs, ja wiimaks kerkis Skagway esile omast

peiduurkast, Skagway, see romantiline paik, see paljude kangelaste ja julgete tegude monument.

Alan pööras midagi ütlema, aga mis ta neiu näol nägi, fulges ta suu. Neiu suu oli kergesti lahti, ta filmad wahtisid tarretult, nagu oleksid nad näinud midagi ootamatut, midagi, mis teda segas ja isegi ehmatas.

Ja siis sofistas neiu põnewalt, nagu oleks ta rääkinud iseenesega ja mitte Alan Holtiga:

„Olen seda kohta juba warem näinud. See oli kaua aja eest. Võib olla saja, võib olla tuhande aasta eest. Aga ma olin kord juba siin. Glasin seal mäe jalal, kus weefost alla kukub —“

Wärin käis taht läbi, talle tuli meelde Alan. Ta waatas temale. Alan oli kohmetu. Juhisemapanewad ilusad saladused sirasid neiu filmis.

„Bean siin maale minema,“ ütles neiu.

„Ei teadnud, et ma ta nii ruttu leian. Palun—“

Neiu käsi puudutas Alani käewart, kuna ta pööras. Alan waatas temale otja ja nägi, kuidas neiu filmadest isäraline hehk kadus. Ta järgis ta pilgule ja nägi Rosslandi mõni samm nende taga seiswat.

Lähemal hetkel pööras Mary Standish nende poole, ta käsi wiibis jälle usaldawalt Alani käel.

„Du Teil ita olnud tunne, et peate tingimata teatud mehe tapma, härra Holt?“ küsis ta jäifelt naeratades.

„Jah,“ wastas Alan kaunis ootamatult.

„Ja kord, kui õige filmapilt tuleb, surman ma ühe teatud mehe — selle mehe, kes minu isa tappis.“

Neiu ehmatas.

„Teie isa — tapeti —“

„Kaudselt — jah. See ei sündinud noaga ega rewolwriga, preili Standish. Raha oli see rehm. Kellegi murjatu raha. Ja John Graham oli see kaudne mõrtsukas, kes minu isale surmahoobi lõi. Kord surman ma tema, kui weel leidub õiglust! Ja nüüd tahan ma kohe, kui lubate, sellelt poisilt, kelle nimi Rossland, seletust nõuda —“

„Ei!“

Neiu käsi kahmas ta käewarrest kinni. Siis tõmbas ta selle pikkamisi tagasi ja lõpetas:

„Mina ei taha, et Teie temalt seletust nõuate. Annaks ta selle, siis wihtaksite mind. Jutustage mulle midagi Skagwayst, härra Holt. See oleks mõnujam.“

6.

Esimeste õhtune hallus heitis mägedele läänes jügamad warjud. Pikkamisi tõstutas „Rome“ läbi kitsa weetee meresse tagasi. Ja

alles nüüd sai Alan selle päraslõuna täiest tähenduselt teadlikuks. Tundide kaupa oli ta järele annud impulsile, millest ta aru ei saanud ja mida ta harilikuldel asjaoludel ei oleks wabandanud. Ta oli Mary Standishi palunud tema sellgi wäheks ajaks maale minna.

Kaks tundi oli neiu tema kõrwal sammunud, oli temalt seda ja teist küsinud ja teda kuulnud nagu weel ei iial enne. Ja tema oli neiuale näidanud Skagwayd. Ta seletas temale, kuidas Skagway mägede wahetele met-sikuse orgu tekkis. Uhest telgiti sai päewas sada, nädalas tuhat. Ta maalits temale wanu romantilisi, seiklusterikkaid päiwi.

Ta jutustas temale filedaft Smithist ja tema rõõmlisalgaft. Külg külje kõrwal seisid nad fileda Smithi sisselangenud hauakirka ees, kuna mägede tumedad warjud hakkasid nende lastuma.

Uga ifka jälle ja ifka jälle oli neiu temalt wahetewahel teateid ta oma isiku kohta pärinud. Ja Alan ei olnud waikinud. Alles nüüd selgus talle, kui palju ta neiuale oli usaldanud. Temale paistis, nagu oleks selle jaleda, ilusa neiu hing tema kõrwal käies teda ajanud otsekohe awalbustele oma wälis- ja sise- elu asjus. Neiu südant armas ta põksuma kuulwat, kui ta temale kirjelbas oma armastatud maad, mis seisis Endicotti mägestiku jalal, ja laiu tundraid, mis selle juurde kuulusid, ja oma karju ning rahwast. Seal oli, nagu ta neiuale ütles, tekkimas uus maailm, ja sära neiu filmis ning wõlu, mis neiu häälest tajas, sundisid teda ifka jälle edasi jutustama. Ta unustas lõpuks täiesti, et Rossland laewatreivil ootas ja näha tahtis, mil nad „Nomele“ tagasi tulid. Ta oli neiu filmade ette ehitatud õhuloosid, ja kõige hõmmastawam sellejuures oli, et neiu ise neid ka ehitada aitas. Alan oli temale kirjel-danud muudatust, mis Alaskas aegamööda sündis. Mäeradade asemele astusid posti- ja autoteed, ehitati raudteed, kaswasid linnad seal, kus weel mõni aasta tagasi olid asunud telgid. Alles kui ta neiuale maalits edu, arengut ja tsiwilifatsiooni, teadusest ja leidudest tingitud wiimaste loomulikkude talistuste mahakiskumist, nägi ta neiu filmadesse tekkivat kahtlust.

Ja nüüd, kui nad „Nome“ lael seisid, kui mägede walged tipud widewiku lawendliwärwid uduloori hahtusid, kõwenes kahtlus ja hõmmastatus neiu filmis.

Ta ütles :

„Mina armastaksin alati telte, wanu mäeteid ja looduse poolt inimestele etteseatud talistusi. Kadestan Belinda Muironey, kellest Teie mulle täna õhtupoolel jutustasite. Ma

wihkan linnu, raudteid, autosid ja n. n. tsiwilifatsiooni, kes neidega käiklaks käiwad. Rahet-sen, et need nüüd ka Alaskasse tungiwad. Ja minagi wihkan seda meest — John Grahami !”

Tahtmatult ajas Alan neid sõnu kuuldes enda sirgetks.

„Ja mina soowiksin Teilt teateid, mis ta nüüd — oma rahaga — teeb !” jatkas neiu.

Ta hääle kõlas külmalt, ja neiu teine wäike käsi kahmas, nagu Alan nägi, reelingust kõwasti kinni.

„Ta on Alaska weed kalade tagawarast tühjendanud, ja neid ei saa sinna iial enam tagasi panna, preili Standish. Aga see pole kõik. Naisi ja lapsi on ta hulgaupa tapnud, kuna ta kalatagawarad sisetetes häwitas ja seega maa pärisrahwalt nende aastafadu kest-mud toidu wõttis. Tean, et nad selle kätte surid.”

Alanile paistis, nagu oleks neiu minesta-des tema poole waarunud.

„Ja kas on jee — kõik ?”

Alan naeris mõrudalt.

„Mõned inimesed wõiks ehk armata, et sejt küllalt on, preili Standish. Aga tema wõimude katsearwed ulatuwad Alaskas igale-poole. Tema agendid segawad kogu maal, ja file Smith oli gentleman-kurjategija wõrrelde-s nende meestega ja nende meistriga. Kui last-taffe inimestel nagu John Graham oma tegu-sid karistamatult edasi toimetada, siis häwita-wad ahnus ja maawargus enam, kui seda katsjada aastat piff parim seadusandlus iial suudab jälle üles ehitada.”

Neiu tõstis pea.

Widewikualgel waatas ta kahwatanud nagu üles mäetippudele, mis õhtuehas weel nähtawad olid.

„Mul on hea meel, et mulle jutustasite Belinda Muironeyst,” ütles ta. „Hakkas nüüd mõndagi mõistma ja see annab mulle julgust, kui sellisele naisele mõtlen. Tema oli wõitleja, eks ? Ja ta oskas kui mees wõidelda ?”

„Jah, ja ta tegi seda ka.”

„Ja tal polnud raha, mis talle oleks wõimude annud. Oma wiimase dollari wiskas ta, nagu ütlesite, Suikowni jõlle, et see talle õnne tooks.”

„Jah, Dawsonis. See oli wiimne kuldraha, mis tema ja nälja mahel seisis.”

Neiu tõstis kää, mille sõrmes Alan ainust sõrmust nägi sirawat. Pikkamisi tõmbas neiu selle sõrmuse sõrmeft.

„Siis toogu seegi õnne — õnne Mary Standishile !”

Neiu naeris tasakesi ja wiskas sõrmuse merde.

Ta waatas Alanile, nagu oleks ta oodanud, et tal waja on oma teo wajuadust kaitsta.

„Mina ei tahinud seega midagi fenfatsoonilist ega dramaatilist teha. Mina usun neid asju. Tahaksin, et midagi minuist siin Skogway ühiskus merelähes asub, just niisama kui Belinda Mulrooney soowis, et tema dollar igawesti puhkab Suioni põhjas.“

„Ta ulatas Alanile käe, millest ta sõrmuse wõtnud, hltke aega puhkas see Alani käes ja mõnus tunne hoowas temast läbi.“

„Ma tänan Teid imetaoliku õhtupoole eest, mis mulle walmistajate, härra Holt. Seda ei unusta ma kunagi. On aeg õhtu söögiks. Pean Teile ütlemä head ööd!“

Alan järgis saledat neitut filmadega, kuni ta kadus. Minnes oma kabiini poole, pörkas ta pea Kossländiga kokku — pagana lugu. Kumbki ei lausunud sõnagi ega palunud wabandust. Kossländ wastas rahulikult Alani pilgule, aga ta kiwine nägu ei ilmutanud wähematti liigust.

Alani mulje Kossländist muutus kõigest eelarwamistest hoolimata. Matu wõis ta olla, aga ometi oli tal igatahes külm aju, mis ennast kergesti ei lastnud eksitada. Kui Grahami agent oli ta Alani waenlane, aga kui Mary Standishi tuttaw oli ta temale samasugune mõistatus kui neiu ise. Ja alles nüüd, kajutis, hakkas Alan Kossländi ülalpidamise taga aimama autoritatiwset, austust äratawat wõimu.

Tema ei olnud uudishimulik. Kõgu oma elu oli ta walju tõelikkuse terama tera lähedal wiibinud, ainult praktiliste asjadega talitades, nii et ta asjadesest, mis teda ei puutunud, ka ei hoolinud. Mis suhted Mary Standishi ja Kossländi wahel olid, see teda ei huvitanud, wõi huwitas ainult sedawõrd, kuiwõrd ta ise nendesse tõmmati. Ja dieiti oligi asi ju pisut liiale läinud, ja sellisena ei wõinud see talle meeldida. Temal polnud lusti selliste seikluste jaoks, mida temale siin nähtawasti patuti. Mõte, et nii Mary Standish kui Kossländ teda ehk alahindasid, ajas wihapuna talle palgele. Kossländ oli temale täitsa ükskõikne, ainult Grahami agendina oleks ta wõinud kaduda maailmast. Ja kõwasti seletas ta enesele, et ta neius ainult pealiskaudset tutwust nägi, kelle peale ta palju ei mõelnud. Ta polnud katsetki teinud tema kohta teateid hankida. Ei olnud neiuks midagi küsinud. Nial polnud ta soowi amaldanud, et kuulda saaks neiu isiklikke asju. Ja neiu polnud ise ka temale iial enesest midagi rääkinud ega seletanud, miks Kossländ teda nii isearalikul pilgul.

Alan tegi grimassi, kui mõtles hädaohule, millest ta pääsenud — ja imetles neitut ta osa-

wuse pärast, millega ta narri seisukoha oli wõitnud. Ta oli teda tagasi hoidnud Kossländi ees ennast wabandamast wõi — teda üle parda heitmasil!

Söögisaali minnes oli ta pooleldi kahemõtelises, pooleldi sõjakas helewuses. Ta oli otustanud wastu panna Mary Standishiga liig lähedalt tutwuse jorbitamisele ja ennast temast wõimalikult kaugel hoida. Nii mõnus kui see ka oli, et temaga sai wõistelda, ometi ei meeldinud temale see, et ta pidi neiu aega lähendamisel ajal, mil neiu seda tahtis. Oleks Mary Standish tema mõtteid lugeda wõinud, ka siis ei oleks neiu olek õhtusöögil tema wastu wõinud wilum olla. Neiu teretas teda waewaltmürgatama peanoogutusega ja külma naeratusjega, mis ta huultelt ruttu jälle kadus. Neiu olek ei meelitanud kedagi wõistlemä, ei teda ega ta laudfondlasti.

Neiu külm lähenematus pani Alani kergeini hingamal. Ometi ei wõinud ta temalt silmi pöörda. Ikka jälle pidi ta oma pilgud wargelt heitma neiu juustele, kui neiu pea langeda lastis ja tema pilku ei wõinud näha. Kui mõnus wõis olla nende juuste silitamine! See ikka jälle uus leidus segas teda kangesti. Keofil ja Nawadlookil olid ju ka ilusad juuksed, aga iial polnud talle mõttesse tulnud neid silitada. Ja Keofi ilus juu polnud iial neid mõtteid äratanud, mida ta Mary juule waadates mõtles.

Ta nihutas rahutult tooli ja oli rõõmus, et Mary Standish temale ei waadanud, kuna ta hinges peaaegu tasakaalu kaotas.

Sahkudes märkas neiu waewalt ta minekut. Paistis, nagu oleks neiu teda kasutanud ja nüüd rahulikult kõrwale heitnud. Ta katsus naerda, kuna ta metsikut Smithi otsis, ja leidis selle poole tundi hiljem wahetekit, kus ta üht wangiastatud karu söötis.

On weider, mõtles ta, et wangiastatud karu põhjamaale wiia. Metsik Smith seletas, karu olla talts ja tahlinkit-indiaanlaste armastatud lemmik. Indiaanlasi oli laewal ja need pidid Cordowas maale minema. Alan märkas, et kaks neitut teda terawasti silmitsefid ja ükssteisele sosisistasid. Nad olid wäga ilusad, neil olid sinised mustad filmad ja roosad põsed. Üks indiaanlastest ei waadanud tema poolegi, istun põrandal ristisjalul ja hoidis näo kõrwal.

Alan läks metsiku Smithiga suitsetamissalongi; seal istusid nad kaua ja kõnelesid suurest farmist Endicotti mägestiku jalal ja Alani tulewikuwatwustest.

Rõrd tõusis Alan ja tõi oma kabiinist maapi päewapiltidega. Metsiku Smithi filmad läikisid, niipea kui ta aru sai uute seikluste wõimalusest

mis teda huvitasid. See oli määratu suur, tundmatu maa, ja ta esimene pioneer oli Alan. Smithi wainustus waldas ka Alani. Warsti oli Mary Standish uuustatud, samuti kõik muu peale miilide, mis tema ja tundrate wahel Sewardi poolsaare taga meel seisid.

Oli juba kestköö, kui Alan lahkus.

Ta oli õnnelik. Glurööm täitis teda. Metfikus Smithis oli ta wiimaks leidnud seltsimehe, kes tal niikaua puudunud. Temas kajasid vastu need kärsitud, kihawad, poolmetfikud hinud, mis ta enesegi südamas kihasid.

Sügawasti tõmbas ta kopsu mereõhku, mis läbi luugi läänest tuli. Ta waatas üles tähtedele, naeratas neile vastu. Ta hing oli täis suurt tänilikkust selle eest, et ta mitte polnud liig hilja sündinud. Veel üks põlw ja enam ei leidu kultiveerimatuid piirimaid ega wiimseid piire. Veel kakskümmendwiis aastat edasi ja kogu maailm seisab teaduse, leiduste ja nõndanimetatud arengu kütetes.

Jumal oli tema vastu olnud armulik. Ta aitas teda kirjutada wiimseid lehekülgi ajaloo, mis oli kirjutatud meeste punase merega, kes olid mürdnud esimese teeraja tundmatusse ja selle käidawaks teinud. Pärast teda polnud enam ainuiski piirirahwast ega ainuiski tundmatut piirinaad, ega ei pidanud üksti pioneer enam tundmatute maade mõistatusi lahendama. Siis oli maatera taltsutatud.

Ja äkki mõtles ta Mary Standishile ja ta sõnadele ehaajal. Kummaline, et neiu temale oli ütelnud, tema armastaks telte, wanni teid ja looduse takistusi alati, ja et ta linnade, autode ja raudteede Masakaspe tulekut wihkas.

Ta kehitas õigu. Arwatavasti oli neiu tema mõtteid lugenud, sest ta oli tark, wäga tark.

Tasane koputamine ufsele tõmbas ta filmad käesolewalt lahtiselt murilt. Kell oli weerand üks, ebaharilik tund koputamiseks.

Koputamist korralti — pisut wiiwitades, nagu ta arwas. Siis koputati uuesti, ruttu ja otjus-tawalt.

Uuri taskusse pistes awas Alan ufse.

Mary Standish seisis ufse taga.

Alan nägi efiti ainult ta filmi, suuri, kummalisi, ehmunuid. Ja siis nägi ta, kui kahwatanud neiu nägu oli, kui ta pikkamisi tuppaa astus, ilma et luba wõi palumist oleks oodanud.

Ja Mary Standish ise sules ufse, kuna Alan talle keeletult ja häämmastunult otsa waatas. Neiu seisis seljaga vastu uft, küünlasirgelt, salebalt ja jurnukahwatult.

„Kas tohin sisse tulla?“ küsis ta.

„Mu Jumal, Teie oletegi ju sees!“ ägas Alan.

Et kestköö möödunud ja Mary Standish meeleldi tema juurde tulnud, tuppaa astus ja ufse kinni pani, ilma et ta teda oleks palunud, paistis Alanile uskumatu. Niipea kui ta esimene häämmastus mööduis, seisis Alan tummalt, kuna neiu talle kindlasti filma waatas ja ainult ta hingamine pisut kiirem oli. Aga ärew ei olnud ta jugugi. Isegi häämmastuses märkas Alan seda. Mida ta oli hirmuks arwanud, oli neiu filmist kadunud. Aga ta ei olnud neit meel ita näinud nii kahwatult, ja ita polnud neiu paistnud talle nii sirgena ja lapselikuna, kui neil üllatawail hetkeil, mil ta seisis seljaga ufse poole.

Neiu näo kahwatus kriipsutas neiu juuste rikka musta wärwi alla. Isegi ta huuled olid kahwatud. Aga ehmunud ta ei olnud. Ta silmad olid nüüd selged ja julged. Ta seisis nii kindlasti, et see Alani otse üllatas. Meelepaha ja peaaegu wastikus waldas teda oodates, mil neiu rääkima hakkaks. See oli tähelepanu tagajärg, mis ta temale ilmutanud. See oli hirmus ja haawaw, kuidas neiu enast tema vastu üles pidas, ja Alanist wabises läbi kahklus, et Rossland wäljas ufse taga sejab.

Lähemal hetkel oleks ta neiu kõrwale lükanud ja ufse arwanud, aga neiu rahulik ilme hoibis teda ohjes. Põnewus oli sealt kadunud. Alan nägi neiu huuli wärisewat ja siis järgnes ime.

Neiu laialiaetud ilusatesse filmadesse kogusid piisawalt. Kuid isegi nüüd ei löönud ta filmi maha ega katnud oma nägu kätega. Ta waatas Alanile wapralt filma, kuna piisawalt nagu dia-mandid ta põskedel sirasid.

Alani süda andis järele. Neiu oli wististi ta mõtteid lugenud, ta kahklust märganud, ja temal polnud õigust.

„Kas ei tahaks — ei tahaks Teie istuda, preili Standish?“ küsis Alan tasa ja osutas peaga kabiiniistmele.

„Ei, tänan. Tahaksin seista.“

Ta tõmbas sügawasti hinge ja küsis siis:

„On juba kaunis hiline aeg, härra Holt, eks?“

„Olete walinud kaunis ebahariliku külastus-tunni,“ ütles Alan. „Et täpne olla — kell on pool üks. Peab olema wäga tähtis asi, mis Teid ajab sellisele julgele sammule, preili Standish!“

„Kas arwaks Belinda Mulrooney seda ka julgeks sammuks, härra Holt? Kas usute, et tema ka ei tuleks asja pärast, mis juures elu kaalul sejab, kestköö teie tuppaa — isegi laewas? Ja minul on elu kaalul. Waewalt tunni aja eest jõubsin ma sellele otjusele. Ma ei wõimud hommikuni oodata. Pidin Teiega weel täna õpsel rääkima.“

„Ja mispärast just minuga?“ küsis Alan.

„Miks mitte Rossländiga, kapten Rislega või mõne teisega? Võib olla sellepärast —“

„Ma ei lõpetanud. Vari lendas üle neiu näo, nagu oleks ta tinnud valu või haavamist. Aga ta vastas temale väga rahulikult, peaaegu ilma liigutujeta:“

„Tean, mis Te peate mõtlema. Olen katsumud ennast Teie seisukohale seada. See kõik on väga ebaharilik, nagu ütlete. Aga ma ei häbene. Tulin Teie juurde, nagu igakõiks võiks minu juurde tulla, kui ma oleksin mees. Olen Teid tähele pannud, olen Teie üle järele mõtelnud ja otsusele tulnud, et ma midagi ebaõiget ei tee, härra Holt. Ma usaldan Teid. Tean, et armate mind seni heaks, kuni vastand tõendub. Tulin Teie juurde abi paluma. Kas aitaksite teist inimest suurest kurbmängust mööda, kui see Teie võimuses seisab?“

„Maan tundis, kuidas ta otsus neiu üle hakkas muutuma. Oleks ta sellist olukorda võinud näiteks suitsetamisjalongis wilult selgitada, ta oleks iga meest nimetanud narriks, kes sellist küllalist kohe ei oleks minema saatnud. Aga nüüd ei mõtelnud ta midagi sarnast. Talle tuli meelde waid taskurätik, mille ta äsja õpsel leidnud. Raks korda oli neiu õpsel tema kabiini juurde tulnud.“

„Selleks oleksin ma walmis,“ vastas ta neiu küsimusele. „Kurbmängud on wastikud.“

Neiu kuulis tema häälest pisut pilget, mis ta weel rahulikumaks tegi. Ta ei tahtnud mitte ega paluda; Maan ei pidanud nägema naiselikku mängu, mis koosnes abitusest ja iludusest. Neiu ilus suu läks kõwemini kinni ja ta õrn lõug kerkis nõksatades kõrgemale.

„Muidugi ei või ma Teile maksta,“ ütles ta. „Teie kuulute meeste hulka, kes tasupakkumist millegi eest, mis ma teilt paluda tahan, pahaks panewad. Aga ma wajan abi. Kui ma seda ei saa, ja nimelt ruttu“ — ta wärises kergesti ja katsus naeratada — „siis sünnib midagi väga paha, härra Holt,“ lõpetas neiu.

„Kui lubate, saadan ma Teid kapten Risle juurde —“

„Ei. Kapten Risle hakkaks mind küsitlema. Mõuaks seletusi. Teie saate sellest aru, kui Teile ütlen, mis ma soowin. Andke mulle oma ausõna, et selle, mis Teile ütlen, salajas hoiate, kas mind aitate või ei. Kas tahate seda töötada?“

„Jah, kui selline tõendus Teie meelt rahustab, preili Standish.“

Maani uudishinnu puudus oli peaaegu brutaalne. Sigari järele sirutades ei näinud ta seda äkilist liigutust, mis neiu tegi, nagu oleks ta tahtnud toast põgeneda. Jälle neiu poole pöörates tõusis Maryl kerge puna palgele.

„Soowiksin laewalt lahkuda,“ ütles ta.

Neiu lihtne soow ei lastnud Maanit sõnu leida.

„Ja ma pean laewalt lahkuma täna või homme õpsel — weel enne kui Cordowasse jõuame.“

„On see kõik, mis tahate?“ küsis Maan imes-tades.

„Ei. Pean laewalt lahkuma nii, et kõik usuwad, et ma surmud olen. Mina ei tohi elusalt Cordowasse jõuda.“

Nüüd wiimaks taipas Maan, wahtis neiu üle ja küsis eneselt, kas neiu ei ole hull. Neiu ilusad, rahulikud silmad wiitõid temal pilgutama-tult.

„Teie võite mind aidata,“ ütles neiu nii pehmesti ja tase, et seda wäljas keegi ei mõinud kuulda. „Mul pole plaani. Aga ma tean, Teie võite selle wälja mõelda — kui aga tahate. See peab õnnetuena paistma. Ma pean kaduma, üle parda kukkuma või midagi muud, nii et ilmi mind surnuks arwab. See on tarwilik. Ja ma ei või Teile ütelda, mispärast. Ei või. Oh, ei või!“

Neiu hääle muutus kirglikeks, aga mõne sekundi järele oli ta jälle külm ning kindel. Weel kord katsus ta naeratada. Maan wõis ta silmis näha julgust ja pisut trofimuust.

„Tean, mis Te armate, härra Holt. Te küsite eneselt kas ma olen hull või kurjategija või mis muu põhjus võib olla, miks ma ei pööranud Rossländi, kapten Risle või mõne muu poole. Ja ainus wastus, mis Teile wõin anda, on, et ma Teie juurde tulin, sest et Teie olete ainus inimene maailmas, keda ma — sel tunnil — usaldan. Kord saate mind mõistma, kui mind aitate. Kui Teie mind aidata ei taha —“

Neiu katkestas ja tegi küsiva käeliigutuse.

„Jah, kui mitte, mis siis sünnib?“

„Siis sunnitakse mind möödapääsematuks,“ ütles neiu. „See on ebaharilik, et oma elu eest palutakse, eks? Aga sedap ma arwangi.“

„Rahetfen — ma ei saa teist täiesti aru.“

„Kas ei ole see küllalt selge, härra Holt? Ma ei tahaks teadlik olla, ei soowiks, et mind armaksite näitlejannaks — isegi nüüd mitte. Ma wiisjan selliseid asju. Teie peate mind lihtsalt uskuma, kui Teile ütlen, et mul mõimatu on elusalt Cordowasse jõuda. Kui Teie mind ei aita kaduda ja nõndawiisi elada — ja ühtlasi kõigis teistes arwamist aratada, et ma surmud olen — siis pean ma tegema teisiti. Siis pean ma tõesti surema.“

Sette aega wälkusid Maani silmad wihaseft. Ta oleks kõige meelsamini neiu õlgadest kinni hahmanud ja teda nagu last raputanud, et ta tõtt kõneleks.

(Järgneb.)

Wiini laulupeo üldjuht
professor **G. Wohlgemuth.**

Wiini laulupeo üldjuht
professor **W. Keldorfer.**

Wene jäämurdja „Krassini“ meeskond.

Ülemleitnant **Lundberg**, kes Nobile päästis.

Tryggve Gran
kes lennukiga Amundseni
otsib.

Kapten **Tornberg**
kes Nobilet aitas
otsida.

Kindral Nobile (keskel) pärast tagasijõudmist aurikule
„Città di Milano.“

Tõtt ja nalja.

Sõrmus.

„Kas Shama on ikka veel shotlasega abi-elus?“

„Jah: ta tahtis ennast temast lasta lahutada, aga waheajal on ta nii paksuks läinud, et enam sõrmust sõrmest ära ei saal!“

Tingimata tarwilik.

Õpetaja: „Miks tuled sa nii hilja?“

Õpilane: „Isa wajas mind.“

Õpetaja: „Kas ta ei wõinud sinu asemel mõnda teist wõtta?“

Õpilane: „Ei.“

Õpetaja: „Mispärast mitte?“

Õpilane: „Tema andis mulle pekka.“

Suurepärane kink.

Ema: „Noh, Leidakene, mis sa enesele sünnipäewaks soovid?“

Leida (kes vennaga parajasti tülitsemas): „Et Enno kord tubli keretäie saaks!“

Mõtteterad.

Kõigist jõududest on kõige wõimsam rõõm ja kõige kallim wiha.

Kes ei oska wahet teha hea ja kurja wahel, õpib seda, kui ta enesele asutab aia ja seal kaks nädalat umbrohtu ei kitku.

Tahad sa edasi jõuda, siis pea oma südame-tunnistus au sees, aga ära kiindu teiste südame-tunnistusse.

Mõni mees mängib oma hingega seni pimesikku, kuni see talle enesele wõöraks jääb.

Raskus.

Olen kuulnud, et olete veel wiiekümne-aastaselt hakanud klawerimängu õppima. Kas see Teile raskusi ei tee?“

„O muidugil Kogu mu naabus on pahanel!“

Kas tohin?

„Ema, kas tohin õue Pauliga mängima minna?“

„Sa tead ju, et sa Pauliga ei tohi mängida.“

„Tohin ma talle siis pekka anda?“

Korterit otsimas.

Majaomanik: „On Teil lapsi?“

Üürnik: „Ei.“

„Koeri wõi kasse?“

„Ei.“

„Klawer wõi grammafon?“

„Ei.“

„Kas Teie wõi Teie abikaasa laulate?“

„Ei. Aga mul on sullepea, see krabiseb, kui kirjutan — selle aga jätan ma maha.“

Mõtted.

Kes kuuleb waikust, ei waja seltsi.

Südame külmus on inimese jääaeg.

Waljusti rääkijailt ei tohi sa oodata midagi saladuslikku.

Inimesed on alati kõike nimetanud rumaluseks, mille mõttest nad aru ei saanud.

Naine, kes lapsewankrit ees ajab, tohib isegi Wõnnu lahingu wõitjale lahkesti, aga kindlasti ütelda: „Palun, andke teed!“

Illusioon on elu kaitseprill; õnnetud on ta kaotanud

Enam lootust kui teadmist, enam igatsust kui tahet, enam tahet kui wõimist, enam ka-watsusi kui päiwi — see on inimene.

Seletus.

Aleksandria. Jõesuu lähedal mere ääres lamawad Pikk ja Tikk liiwas. Wäike araabia poiss, kes kõiki keeli pursib, on nende saatja. Ilm on kõrwetaw palaw. Liikumatul seisawad palmipuud kaldal, meelitawalt loksuwad lained.

Meelitawad suplema.

„Kas leidub haikalu siin lähedal?“ küsib Pikk noorelt juhilt.

Poiss raputab hirwitades pead.

„Ei, haikalu siin pole,“ seletab ta.

Pikk ja Tikk wiskawad riided seljast ja sulpsawad wette, kus nad hulk aega aelewad. Karastatuna tulewad nad weest, riietuwad ja ruttawad hotelli poole.

„Kuule, sina,“ küsib Pikk poisikeselt; „miks puuduwad siin haikalad? Tean ometi, et siin umbruses neid igal pool leidub?“

„Siin haikalu ei ole,“ seletab poiss. „Siin on palju k r o o k u d i l l e ja haikalad kardawad neid!“

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1.60	1/1 aastat	Kr. 10.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	4.—	1 „ (2 nr.nr.)	—80	1/2 „	5.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	2.25	Üksiknumber	—40	1/4 „	2.50

WÄLISMAILE:

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.
Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

suke, Joh. Pukspuu, Karl Pukspuu, E. Pukspuu, Alide Pukspuu, Leida Pill, Kristjan Pill, Maie Pill, M. Rossmann, Linda Radik, Helene Reemann, Hans Reemann, Lyddy Saarepera, M. Tselnokowa, R. Tral, L. Tomingas, Oskar Tölpt, Hilda Tölpt, Otto Tief, Jenny Tischler, J. Torneo, Juh. Waher, Alma Waher, E. Walpi, H. Weinberg, R. Weinberg, H. K. Weinberg, Charlotte Weiss, K. Saarepera.

Tartust: Paul Jänes, W. Korn, E. Uusen.

Wõrust: Max Unt.

Pärnust: Charlie Bergson, Richard Johanson, Arnold Koch, Inga Manglus, Adrienne Nael, Senta Nagel, M. Pokk, Anni Sinikas, M. Schalajewsky, L. Tugedam, A. Tugedam, Aino Torimihää.

Rakwerest: Ewald Fählman, W. Fählman, Elwine Fählman, Harry Kängsepp.

Paidest: Linda Jess, Ewa Jess, Helene Liw, Meeta Palmberg, Helmi Palmberg, J. Tomson, Joh. Tomson. **Tapalt:** J. Adel, H. Kaasik.

Türrilt: Thea Blum, Asta Hermann, Arkadi Hermann. **Narwast:** A. Sturm. **Haapsalust:** R. Jeromin. **Nõmmelt:** E. Tern, J. Tischler. **Keilast:** A. Kupti. **Jõhwist:** Adele Külmaliik, Olga Tamm. **Sindist:** A. Janson, Joh. Käsk, Joh. Lüdemann. **Petserist:** Astrid Pikk, H. Raudsepp. **Aegwildust:** Jaan Erlemann, Mai Ewardow, Ellen Hanser, Jüri Hanser, Eila Hansen, Willu Kallep, Joh. Kalle, Helmi Mets, Heinrich Kallep, Ida Koha, Endel Kärner, Leo Kärner, Jaan Koha, Joh. Koha, Alfred Kokaselt, Arnold Kesa, Gustaw Kaseleht, Helmut Luuk, Werner Luuk, Hans Lees, Alfred Löesner, Harry Löesner, Anete Lees, Ewalt Laks, Anete Laks, Mari Mätlik, Ferdin.

Mets, Jüri Mätlik, Salme Mätlik, Otto Mets, Ülo Okas, Alfred Okas, Lembit Oja, Wambola Oja, Gustaw Pääsuke, L. Pristo, Walter Pilker, Alfred Randwer, Victor Randwer, Aleksander Siimeon, Ewald Siimeon, Oskar Siimeon, Aug. Toom, Tõnu Tompson, Leida Wari, Paul Waasmann, Werner Weib, Herbert Weib, Robert Wasmann, Benita Wari, Konstantin Wari.

Jänedalt: Joh. Abjan, Elise Beddi, Joh. Beddi, Heinrich Eidek, Richard Einer, Kosta Einer, Hugo Ewardow, Jaan Erlemann, Woldemar Jõgi, Reinhold Jõgi, Joh. Luuk, Eduard Loik, Arnold Loik, Helmi Org, Ewald Org, Mari Remlik, Meeta Remlik, Alfred Raudwer, Heinrich Roop, Miina Rett, Viktor Stand, Heinrich Stand, Leo Stand, Nikolai Stand, Joh. Weik, Walter Wärk, Joh. Wörter, Alma Waher, Walter Weik, Juuli Weik, Pauline Wärk, Karola Wärk, Aadu Wörter, Meeta Wörter. **Canadast:** E. Emann.

Järwa-Jaanist: Aitu Juus. **Penujast:** Ilmar Mägi, Endel Mägi. **Otepääst:** H. Mõlk, K. Saar, **Riisiperest:** R. Piiberg. **Ellamaalt:** Joh. Simson. **Kiilust:** Maria Tamberg, Heinrich Tamberg, Arthur Tamberg. **Karksi-Nuiast:** E. Wanker, Olew Wanker, M. Wanker, Joh. Sarw. 1 nimeta lahendus. **Sadalast:** W. Dawel.

Neist wõitsid loosimisel 1) 1 ilukõites aastakäik „Romaan“ 1922 a. — **Emma Leilik**, Tallinnast, Luha tän. 4; 2) Kokakunst — **E. Emann**, Canada Thorold, P. O.; 3) Juhan Liw „Käkimäe kägu“ — **Ilmar Mägi**, Penujast, Konise, Abja kaudu.

I wõidu saajat palume tulla wõidu järele talitusse.

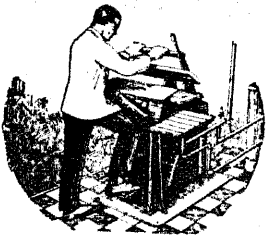
„Romaani“ talitus.

Neist wõitsid loosimisel 1) 1 ilukõites aastakäik „Romaan“ 1922 a. — **Emma Leilik**, Tallinnast, Luha tän. 4; 2) Kokakunst — **E. Emann**, Canada Thorold, P. O.; 3) Juhan Liw „Käkimäe kägu“ — **Ilmar Mägi**, Penujast, Konise, Abja kaudu.

I wõidu saajat palume tulla wõidu järele talitusse.

„Romaani“ talitus.

Riiete keemiline puhastuse ja pressimise tööstus

„VESTA“

NIGULISTE TÄN. 6 (apteegi wastu). Telefon 13-47.

Meeste- ja naisteriiete: ülikondade, kostüümide, palitute, jne. kiirpressimine ja puhastamine igasugu plekkidest.

Riiete parandus.

Ühikonna pressimine 15 min. jooksul.

Kohal pressijaile ootamiseks eriruum.

Aratoomine ja kojusaatmine tasuta.

Odawad hinnad.

„Romaan'i“ endiste aastakäikude

1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927—üksikuid numbreid wõib saada talitusest harilikku hinnaga: üksikud numbrid üksiknumbrihinnaga 40 snt.; 6 nr. $\frac{1}{4}$ aasta hinnaga (225 snt.)

12 nr. $\frac{1}{2}$ a. hinnaga (400 snt.); 18 nr. 625. snt.

1922. a. Nr. 2—18 üksiknumbrid 30 snt.; 6 nr. 170 snt.;

9 nr. 250.—; $\frac{1}{4}$ aastakäik (18 nr.) 500 snt.

Rätsepaäri

MAX JOHANSON

Tallinnas, Lühike jalg 6

Kõnetraat 30-89

Teatab oma austatud tellijaskonnale ning sellest huvitatuile, et saadeti **kevad- ja suveriideid** maitserikastes värvides ja suures valikus on Londonist kohale jõudnud.

Austusega **M. Johanson.**

Täiendage oma raamatukogu köidetud „Romaan'i“ aastakäikudega:

Aastakäik 1922 ilu- ja poolnaukköites	700.
1923	900.
1924	950.
1925	950.
1926 ja 1927 a.	950.

Kõitmata 200 mk. odavam. Saada kõigist suurematel rmtkpl. ja talitusest, **Müüriwahe tän. 16, telefon 12-53.**

Ajakiri „ROMAAN“

(VII. aastakäik)

toob igas oma korralikult kaks korda kuus ilmuvas numbris romaane ja lühemat proosakirjandust mitmekesiselt rahvustelt laialises valikus.

„ROMAAN'I“ siht on tutvustada Eesti lugewale rahvale maailma tähtsamaid kirjanikke nende põnewamate ja tuumakamate teoste teel.

„ROMAAN“ toob põnewaid jutte, on see ju „ROMAAN'I“ otsekohene ülesanne, et igaüks leiaks temas väärtuslikku ja huvi-tawat lugemist.

„ROMAAN'I“ keel on rahvalik ja arusaadav igaühele.

Tellimishinnad:

1/1 aastas (24 nr.nr.)	7 kr. 50 senti	2 kuus (4 nr.nr.)	1 kr. 60 senti
1/2 „ (12 nr.nr.)	4 „ —	1 „ (2 nr.nr.)	— „ 80
1/4 „ (6 nr.nr.)	2 „ 25	Üksiknumber	— „ 40

Kõik järgnewad romaanid lõpewad iga aastakäigu viimases numbris ja järgmiste aasta esimeses numbris algawad juba uued romaanid.

ROMAAN'I tellimisi wõtawad wastu, ka endiste aastakäikude peale, ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

ÜKSIKNUMBRID müüwad kõik ajalehe müüjad, raamatukauplused ja raudtee raamatukapid.

Endiste aastate (1922, 1923, 1924, 1925, 1926 ja 1927 a.a.) üksikud numbrid on weel saada talitusest harilikku hinnaga, peale nr. 1. 1922 aastast.

Tellimine 1928. aastaks kestab edasi. Tellida võib ükskõik missuguse numbriga alates.

„ROMAAN'I“ talitus, Tallinn, Müüriwahe tän. 16.